

Yıl : 2 Sayı : 8

GERGEF
EDEBIYAT DERGİSİ

Mart - Nisan
2022

Emin Gürdanur ile
Hikâye Üzerine
Söyleşi

Fotoğraf: Yasin MORTAŞ

Tayyib ATMACA - Recep ŞEN - Yasin MORTAŞ - Mehmet PEKTAŞ
Səxavət İZZƏTİ - Mustafa Erhan AK - Mehmet OSMANOĞLU
Ahmet KAFKAS - Mustafa SADE - Muhsin İlyas SUBAŞI - Kiraz BAYRAM
Akif DUT - Emre KOÇ - Mustafa IŞIK - Çağlar SARITAŞ - Selim ERDOĞAN
İsmet KANBER - Servan ERDİNÇ - Bengül ALKAN - Ramiz AYDIN
Kemal ÖZAYDIN - Ali AĞIR - Erhan ÇAMURCU - M.Nihat MALKOÇ
Nuri NARLI - Fatma SÜMER - Recep HALILOĞLU - Ahmet HAŞİM

BU SAYIMIZDA

Muhabbet Baldan Tatlıdır Doyamazsın Demedim Mi / Genel Yayın

Yönetmeni / 3

Dalda Yaprak Döktü Ömrüm / Tayyib ATMACA / 4

Emin Gürdamur ile Hikâye Üzerine Söyleşi / Recep ŞEN / 5

Maya / Yasin MORTAŞ / 8

Can Pazarı (Öykü) / Mehmet PEKTAŞ / 9

Açın Qapıları Gələn Bahardı / Səxavət İZZƏTİ / 11

Bayrak Aşığı Bir Mevlevi / Mustafa Erhan AK / 12

Son Kare / Mehmet OSMANOĞLU / 16

Metropolü Temizleme Mesaisinden Notlar / Ahmet KAFKAS / 17

Birlik Manzumesi / Mustafa SADE / 19

Şiir ve Gelenek Üzerine / Muhsin İlyas SUBAŞI / 20

Yıldızları Kışkandırırdu Tebessümün / Recep ŞEN / 22

Köpek (Öykü) / Kiraz BAYRAM / 23

Tenha Kokan Hayatlar / Akif DUT / 26

Sanatın Ruhu ve Gergefin Öyküsü / Emre KOÇ / 27

Tenha / Mustafa IŞIK / 31

Herkes Kamburları ile Yaşıyor Bu Dünyada / Çağlar SARITAŞ / 32

Gündönümü / Selim ERDOĞAN / 34

Şehir ve Kar / İsmet KANBER / 35

Mavi Otobüs / Servan ERDİNÇ / 37

Renge Uygun Hayat (Öykü) / Bengül ALKAN / 38

Gel / Ramiz AYDIN / 40

Yeniden Dirilmek / Kemal ÖZAYDIN / 41

Sen Varsın / Ali AĞIR / 44

Günah Hastalığının Reçetesi / Erhan ÇAMURCU / 45

Barış Ve Sevgi Manifestosu / M.Nihat MALKOÇ / 47

Renkli Fasulye Şekerleri (Öykü) / Nuri NARLI / 49

Seyr-i Âlem Köşesi / Fatma SÜMER / 50

Divan Köşesi / Recep HALİLOĞLU / 52

Bir Günün Sonunda Arzu / Ahmet HAŞİM / 54

MUHAMMET BALDAN TATLIDIR DOYAMAZSIN DEMEDİM Mİ

Sevgili dostlar, bu sayımızın da günlük hayatın hengâmesi içerisinde bunalan gönüllerimize iyi gelecek, muhabbete vesile olacak bir sayı olması için gayret ettik. “Gönül ne çay ister ne çayhane / Gönül muhabbet ister çay bahane.” Evet, gönül muhabbet istiyor aslında, dergi bahane!

Peygamberimiz (s.a.v) bir gün Hz. Ali’ye sorar: “Ey Ali, Allah’ı seviyor musun?” Hz. Ali: “Evet Ya Rasulallah.” der. Peygamberimiz: “Peki, Peygamberini seviyor musun?” Hz. Ali: “Evet Ya Rasulallah.” cevabını verir. Peygamberimiz: “Peki, hanımını seviyor musun?” diye sorar. Hz. Ali: “Onu da seviyorum Ya Rasulallah.” der. “Peki, ya çocuklarını seviyor musun?” diye başka bir soru sorar Efendimiz. Hz. Ali: “Onları da seviyorum Ya Rasulallah.” diye cevap verir. Peygamberimiz bu sefer şu soruyu sorar: “Ey Ali, peki bir kalbe bu dört sevgiyi birden nasıl sığdırıyorsun?” İlmin kapısı Hz. Ali cevap veremez, Efendimiz’den süre ister. Cevabı düşünür durur. Hz. Fatıma annemiz onun bu düşünceli halini görünce: “Ey Ali, seni çok düşünceli görüyorum. Sebep dünyalık bir mevzuysa o bize göre bir iş değil, bu kadar dertlenme! Eğer Rahmani bir mevzuysa söyle birlikte çözüm bulalım.” Hz. Ali, Rasullullah ile arasında geçen konuşmayı nakleder. Hz. Fatıma annemiz tebessümle: “Ey Ali, düşündüğün şeye bak, bunun cevabını ben sana söyleyeyim! Nasıl ki vücudun sağ, sol, ön, arka gibi yönleri varsa kalbin de çeşitli yönleri vardır. Şimdi sen git ve sevgili babacığının sorusunu şu şekilde cevapla: Allah Teâla’yı aklım ve imanım, sizi ruhum ve imanım, eşimi nefsimle, çocuklarımı ise şefkatimle seviyorum.” Hz. Ali, Peygamberimiz’e gider ve bu şekilde cevabını açıklar. Peygamberimiz de: “Ey Ali, bu sözler senin değil; ancak Peygamber ağacının dalından toplanmış meyvelerdir.” buyurur.

Yüce Allah, yaratılışın temeline muhabbeti koymuş, kâinatın düzenini de muhabbetle irtibatlandırmış. Tüm güzelliklerin başında muhabbetullah var. O’nu seversek canlı cansız her şeyi sever, merhamet nazarıyla bakarız âleme. Her sevgi O’ndan gelir, sevginin kaynağı O’dur. Böyle olunca sev sevebildiğin kadar, sevgiye sınır yok!

Sevginin karargâhı kalptir. O karargâh sevgi ile aydınlanır, sevgi ile genişler. Sevelim sevilelim Hakk için. Yolu sevgiden geçen tüm dostlara selam olsun!

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Yıl: 2 Sayı: 8
Mart-Nisan 2022

19 Mayıs Gazetesi ve Matbaası Adına
Derginin Sahibi ve Sorumlu
Yazı İşleri Müdürü
Adil ATICI

Genel Yayın Yönetmeni
Recep ŞEN

Editör
Ahmet KAFKAS

Yayın Kurulu
Recep ŞEN
Ahmet KAFKAS
Mehmet OSMANOĞLU
Emre KOÇ
Erhan ÇAMURCU

Son Okuma
Mehmet OSMANOĞLU

Tasarım
Esmâ Nur ÇALIŞKAN

Yönetim ve Haberleşme
19 Mayıs Gazetesi ve Matbaası
Cumhuriyet Mah. Ekrem Ünyay Cad.
No:10 - 19 Mayıs / SAMSUN
0362 511 32 23 - 0545 511 32 23

Gergef Web:
www.gergefedebiyatdergisi.com

E-posta Adresi:
gergefedebiyatdergisi@gmail.com

Sosyal Medya
Instagram: @gergefedebiyatdergisi
Twitter: gergefedebiyat
Facebook: @gergefedebiyatdergisi

Yayın Türü
Sürekli Yayın
İki Aylık e-dergi

Dergimiz İki Ayda Bir Kendi İnternet Sayfasında
ve 19mayisgazetesi.com İnternet Sayfasında
E-Dergi Olarak Yayımlanmaktadır, Ücretsizdir.
Eserlerin Hukuki Sorumluluğu Yazarlarına Aittir.
Gergef Edebiyat Dergisinde Yapılan Alıntılarda
Kaynak Gösterilmesi Zorunludur.

DALDA YAPRAK DÖKTÜ ÖMRÜM

Tayyib ATMACA

Rengi uçmuş bir çiçeksin onca dertten derde daldın
Kıvranırsın sancılardan kimse gelmez görmüyorsun
Dostlarından ayrı düştün sen de kaç kez darda kaldın
Toprağın borlaşır her gün yılda bir kez sürmüyorsun

Kaf dağından başka yerden açmayan bir kardelensin
Her taraftan gam kuşatmış nerde ruhum gölgelensin
Hasta düştüm gel de artık çektiğim dert belgelensin
Hasretinden yandı bağrım hiç sözünden durmuyorsun

Gökyüzünden döndü kuşlar ufka çıplak gözle baktım
Hüznü biçtim deste yaptım harmanımdan türkü yaktım
Koptu bir çığ çığlığımdan kendi nefsim aç bıraktım
Sen de sözden ok yaparsın günde devran sürmüyorsun

Sevda kaynar bir kazandır sen direndin ben dayandım
Çıngı birden çakmak oldu sen tutuştun ben de yandım
Kim ne bilsin bunca yıldır yolda derman sende sandım
Sanki kalbin taş kesilmiş ayda bir kez sormuyorsun

Ayrılırken verdiğinden fazla aldın üstü kalsın
Bende yağmur gizli yağsın gözlerin hep ufka dalsın
Sende kalbim çırpınırken bende hançer saplı kalsın
Dalda yaprak döktü ömrüm kolların var sarmıyorsun

EMİN GÜRDAMUR İLE HİKÂYE ÜZERİNE SÖYLEŞİ

Recep ŞEN

Gergef Edebiyat Dergisi okurlarının sizi daha yakından tanıyabilmesi için söyleşimize kısaca hayat hikâyeniz, çalışmalarınız ve edebiyat yolculuğunuzu konuşarak başlayalım isterseniz Emin hocam. Emin Gürdamur kimdir, onun hikâye yazma yolculuğu nasıl başladı ve bugünlere nasıl geldi?

İnsanın kendini tanıtmayı, tanıması kadar zor. Çünkü bir insanı kendisi yapan sınırlar, içinden geçenler midir, yoksa dışından geçenler mi pek emin değilim. Yine de birkaç şey söyleyebilirim. 1980 yılında Trabzon'un bir köyünde doğdum. On beş yaşına kadar orada yaşadım. Sonra Samsun maceram başladı ki bu, beni ben yapan ilişkilerin, karşılaşmaların kavşağı sayılır. Samsun'da üç yıl gazetecilik yaptım. Sonra memuriyete intisap ettim. Şimdi Ankara'da yaşıyorum. İlk gençlik yaşlarımdan itibaren okumaya merakım vardı. Gazetecilik bu merakı pekiştirdi. Sonra siyasal okumalarımın ve ilahiyat tahsilimin benim okuma ve anlama serüvenimi büyük ölçüde belirlediğini söyleyebilirim. Ama en baştan beri edebiyatın, saf edebiyatın beni çeken, cezbeden bir yanı vardı. Yaklaşık on yıl önce kendi kendime kurgusal metinler yazmaya başladığımda o cazibe tarafından ele geçirildiğimi hissetmiştim. Birkaç yıl sonra da dergilerde görünür hâle gelmeye başladım. Yolun başında desteğini gördüğüm üç ismi daima minnetle anarım. Mustafa Kutlu, Necip Tosun ve Mustafa Ruhi Şirin.

Emin hocam, edebiyat yolculuğunuz hikâye ile başladı diyebiliriz. İlk kitabınız Atları Uçuruma Sürmek ve diğerleri peşpeşe geldi. Bugün artık bilinen, ödüller sahibi, tanınan bir hikâye yazarısınız. Bu tanınmışlık sizin edebi çalışmalarınızı olumlu veya olumsuz nasıl etkiliyor?

Birileri tarafından biliniyor olmanın, insanla eseri arasında sakıncalı bir bariyer meydana getirdiği kanaatindeyim. Çünkü her kitabınız her tanışlığınız

hatta her ödülünüz sizi bir yandan besliyor bir yandan da ihata ediyor. Sanatın doğasında ise bunlarla ilgilenmemek var. Kaldı ki oturup bir öykü yazarken ödüller de kitaplar da işinize yaramıyor. Orada kendi kalbiniz ve kabiliyetinizle başbaşa olduğunuz devam ediyor. O başbaşalık çok değerli. Artık yazma enerjimin bir kısmı, o başbaşalığı muhafaza etmekle geçiyor.

Emin Gürdamur'u hikâye yazmaya iten sâikler nelerdir? Neden başka bir edebiyat türü değil de hikâye?

Açıkçası önce bir roman yazmayı denedim. Tarihî bir konusu vardı ve oldukça uzun bir romandı ve başarısızlıkla sonuçlandı. Onun görücüye çıkmamış olmasını şimdilerde şans addediyorum. Ama o birkaç yıl, yazı ve kurguyla ilişkimi birebir deneyimlemiş oldum. Başarısız bir romandan öğrendiklerimi, başarısını bir şekilde ispatlamış eserlerimden öğrenmemişimdir. Anlatmak istiyordum. Öyküler yazmak. Neden mi? İnanın bunun cevabı her zaman değişti bende. Geriye doğru bakınca cevaplarımın pek de tutarlı olmadığını görüyorum. Sanırım insanın içine doğru kazı yapmak isteği idi, beni sürekli kıskırtan. Hâlâ o kıskırtmayla öyküler yazıyorum. Neden öykü? Öykü, şiiri, denemeyi ve hatta uzun öyküyü de hatırlarsak romanı da içine alabilen, en azından onların imkânlarından yararlanabilen bir tür. Ve benim meramımı, kahramanlarımın meramını büyük ölçüde anlatmaya yetiyor.

Tabii ki her yazarın kendine has bir çalışma şekli var. Siz hikâyelerinizi nasıl kurguluyor, karakterlerinizi nasıl seçiyorsunuz? Yazarken nasıl bir ruh haline bürünüyorsunuz, sizi en fazla etkileyen iç ve dış unsurlar nelerdir?

Öykülerimi genellikle yazarken kurguluyorum. Sonunu bilmeden, gideceği güzergâhtan habersiz şekilde. Kurguyu kafasında tamamlayıp sonra yazı başına

oturanlara göre yorucu bir yöntem olduğunu kabul etmeliyim. Bu yöntem sayesinde merak duygusunun tıpkı okur gibi beni de kışkırttığını itiraf etmem gerekir.

Kamuda editör olarak çalışıyorum. Bu, benim gün içinde farklı metinlerle ilişki içinde olmamı gerekli kılıyor. Öykülerimi o dilden, yani başka metinlerden korumak için geceleri yazmaya çalışıyorum. Bütün bunlarla birlikte söylemem gereken bir şey var. Hangi duyguyu hangi düşünceyi yazacağım konusunda daima net olmuştumdur. Bu netlik sayesinde öyküyü yazma motivasyonumu koruyabiliyorum. Eğer o motivasyonum güçlüyse, zedelenmemişse hiçbir dış etken beni bir öykü üzerinde çalışmaktan alıkoyamaz.

Yazarken alınan bir ruh hâline büründüğümü söyleyebilirim. Çünkü kahramanlarım da büyük ölçüde alınan kimseler ve böylesi ruh ortaklığı içine girmesem elimden tutup beni kendi dünyalarına götürmüyorlar.

Emin hocam, sizin hikâyelerinizi okuduğumda dikkatimi çeken en önemli özelliklerden bir tanesi Türkçemizi çok güzel kullanıyor olmanız. Kullandığınız üslup, şiirsel anlatım; okuru hikâyelerinizin içine çekiyor, alıp götürüyor. Biraz da dil, üslup konusuna değinelim isterseniz.

Yaşamın özünü dille kavrarız. Dille görür, dille duyar ve dille anlarız. Onunla meşguliyetim arttıkça, sayesinde erişemeyeceğim hiçbir anlam katmanının kalmayacağına dair bir duygu kaplıyor içimi. Bundan olsa gerek Türkçe dillerden bir dil değil benim için. İnsan annesi için annelerden bir anne diyebilirse, dili için de varsın desin. Hâlbuki bilinç düzeyine çıkan her düşünce ve hatta her kurgu, sadece doğarken dilden beslenmez, sonsuza kadar dille ilişkisini, alışverişini sürdürür. Yazarken Türkçeyle aramızda beliren gerilim, yazının anlamını dıştan ve içten kuşatan, ondaki hayatıyeti teminat altına alan bir doğurganlığın dışavurumudur aynı zamanda. Ona borcumu ödeyebilir miyim? Her kitapta biraz daha yaklaştığımı hissettiğim bir kitap var. Kelimelerimi yerli yer-siz ayartan, beni dur durak bilmeden kendine doğru koşturan bir kitap. Ne yalan söyleyeyim, bitirdiğim her öyküye, acaba bu onun bir parçası mı, diye uzun uzun bakmaktan kendimi alamıyorum. Ömrüm ona erişmeye yetecek mi bilmiyorum ama bir gün ona erişirsem Türkçeye de borcumu ödemiş olacağım. Bu dikkatle öyküler yazmak, aynı zamanda üslup ve dilde de özenli olmayı doğal bir sonuç olarak beraberinde getiriyor.

“İlk kitabınızdaki “Kahverengi Zarf” hikâyesinde Hafız Murat’ın yaşadıkları üzerinden aslında din eğitimindeki hatalı yaklaşımları eleştiriyor ve bu hatalı yaklaşımların çocuklarımızın ruh dünyasında açtığı derin yaralara işaret ediyorsunuz. Siz aynı zamanda bir ilahiyatçısınız. Peki din eğitimi konusunda bir hikâyeci, edebiyatçı olarak neyi hatalı ve neyi doğru yapıyoruz, temel yanlışımız nerede?”

Dünyanın her yerinde insanları yaralar olgunlaştırır. Mutluluğun insanın tekâmülüne katkısı sanıldığından azdır. Evet, bizler de belli muhitlerde yaşayan, yetişen insanlar olarak o muhitlerin hem konforunu hem kısıcılığını aynı anda yaşadık. Kaldı ki zaten çocukluk, insanın açık yarasıdır ve o yıllarda maruz kaldığı her dokunuş ruhunuzda ömür boyu sızlar. Geçmiş yıllarda sadece din eğitimi alanında değil genel anlamda eğitimde de pek çok çarpık uygulamaya şahit olduk. Ben şahit olduğum bir çarpıklığı kurgusal bir dille ortaya koymaya çalıştım. Mesafemi korumakta en zorlandığım öykülerimden biri oldu Kahverengi Zarf. Din eğitiminde de diğer eğitimlerde de dünyanın her yerinde en temel hata, insanı merkeze almamak olmuştur daima. İnsan, o eğitim için araçsallaştırılırsa iyi bir iş yaptığımızı sanırken kötü bir sonuç doğurabiliriz. Hatta doğurmamız kaçınılmazdır. Tarihin her döneminde dinin amacı, insana itibar kazandırmak, onu hayatın merkezine oturtmak olmuştur. Fakat din eğitiminin amacı maalesef insanı değil, geçmişi muhafaza etmek, merkeze koymak şeklinde tezahür ediyor. Kişisel kanaatimce, bütün sorunlar bu ikisi arasındaki uçurumdan kaynaklanıyor.

Hazır söz buraya gelmişken gençlerimizin edebiyat ve sanatla ilgisini nasıl buluyorsunuz? Gençlerimizin şiire, hikâyeye kısaca edebiyat ve sanata ilgi duyabilmeleri, okuma yazma alışkanlığı kazanabilmeleri için neler yapabiliriz?

Gençlerin sanata, edebiyata ilgisi ne yazık ki eğitim sisteminin can sıkıcı örgütlenmesi dolayısıyla her zaman zayıf olmuştur. Çünkü okullarda bizi edebiyatla değil edebiyatın tarihiyle tanıştırlar. Gençlerin şansı varsa, idealist bir öğretmene denk gelmişlerdir. Böylece müfredat dışı, hayatlarına birebir dokunacak kitaplarla karşılaşır. Yoksa, sanatın ve edebiyatın anlamsızlığına hükmeden kalabalıklar arasına karışmamaları için doğrusu bir neden de yok. Benim okuma yazma gayreti içindeki arkadaş-

lara tavsiyem biraz klişe olacak ama çokça okuyup yazmalarıdır. Bu ikisinin ayrı meziyetler olduğunu, ikisinin de ihtisas ve ayrı emek gerektirdiğini unutmamalarını tavsiye ederim. Yani uzunca bir dönem okuduktan sonra oturup harika şeyler yazamazsınız. Yazmak, okumanın yanında ama yazarak, daima yazarak kazanılan bir meziyet. Hepimizin kaleminin ucunda bir an önce kurtulmamız gereken kötü mürekkep var. İlk yazıların başarısızlığını, bu mürekkepten kurtulma hamlesi olarak görmek gerekir. Gerisi kendiliğinden ışıdayacaktır.

Emin hocam, sizin dergicilik yönünüz de var. Edebiyat dünyamızda birer okul olması gereken dergiler sizce bugün bu fonksiyonlarını tam olarak yerine getirebiliyorlar mı, bu konuda neler söylemek istersiniz?

Dergiler her zaman bir okul olmuştur. Bugün tanıdığımız pek çok edebiyat insanının bir dergi çevresinde piştiğini, olgunlaştığını biliyoruz. Ama kabul etmeliyiz ki yaşadığımız post modern süreçten edebiyat mahfilleri de nasibini aldı. İnsanlar artık özgürce yazmaya, olabildiğince az akıl almaya meyilliler. Burada tuhaf bir şekilde dergilerin de bu yeni döneme ayak uydurduğunu, eski kapalı devre yayıncılık anlayışını esnettiğini söyleyebiliriz. Bu esneklik, geleksel anlamda okul olma hususiyetini de gölgeledi elbette. Dijitalleşmenin her şeye egemen olduğu bir dünyada yaşıyoruz. Zaman ne getirir ne götürür, bu konuda fikir beyan etmek için henüz erken diye düşünüyorum.

Emin hocam, sizin öykülerinizde hayat mücadelesinde yenik düşmüş, bir kenarda unutulmuş, mutluluğu yakalayamamış insanlarla tanışıyoruz. Değerlerin erozyona uğrayışı, bireylerin kendi

içlerindeki hesaplaşmalar, çıkmazlar, sorular, sorunlar, özlemler, çılgınlıklar, isyanlar, arayışlar, yüzleşmeler, tasavvufi unsurlar, Allah'a sığınmış dikkatimizi çekiyor. "Gözlerimizi fanilik bahçesinde açtık ama dallarımız sonsuzluğa sarkıyor." diyorsunuz. Öykülerinizi okurken şiirsel bir anlatım ve şiirsel imgeler okuru sarıp sarmalıyor adeta. Buradan, şiir yazmıyorsunuz ama şiirle bağınızın çok iyi olduğunu anlıyoruz. Bu durum öykülerinizi kaleme alırken size nasıl bir kapı aralıyor?

Malumunuz olduğu üzere edebiyatın insanlık tarihinde ortaya çıkışı şiirledir. Mesela Fuad Köprülü, ilk Türk şiiri numunelerinin şaman manileri olduğunu söyler. Ayrıca kadim zamanlardan elimize ulaşan yazılı metinlerin, taş tabletlerin şiir ihtiva ettiğini biliyoruz. Bunu niçin söyledim? Şunun için. Edebiyatın temel kumaşı şiirdir. Ve şiir, sadece şiir yazarken başvuracağımız bir tür değildir. Şiirsel anlatım, dilin kanatlarını ardına kadar açmanıza ve meramınızı alabildiğine güçlü şekilde anlatmanıza olanak sağlıyor. Düz yazıda şiirsel tavır, özellikle öykü gibi kendi iç gereksinimlerini olmazsa olmaz olarak dayatan bir tür için biraz tehlikeli gibi görünse de kaçınılmaz bir tercih benim için.

Sevgili hocam, yoğun çalışma temposunuz arasındakı bize vakit ayırdınız, bu güzel sohbet ve dostluğunuz için çok teşekkür ediyorum. Son olarak okurlarımıza sizin söylemek istedikleriniz varsa onunla söyleşimizi noktalayalım.

Estağfurullah. Değerli hocam, emek verdiniz, vesile oldunuz. Sorulardan ve sohbetten keyif aldım. Ben teşekkür ederim.

MAYA

Yasin MORTAŞ

çağın telaşıyla incelen zaman
ve ateşi ısılatan ten
şeytanlar kışkırtır
gövdemin yüzyılına

o çağ ki
mayası tuttukça kalbimde
zaman müellifi oluyor toprağın
dilim ruhun eleştirmeni oluyor

kansız yanlarımdan koparıp
çiğnedikçe kendi etimi
çamurlaşıyor şeyler ve her şey

Eyüp ateşlerinden
zincir zincir kopan bir can tarlası
yükledikçe göçümü denizlere
irinlerini yıkıyorum kanımın
kanımın içi ışık alıyor

saatimi ikındıran ateşle
rahimlere taşlar sıçratan ateşle
iblisin ağzıyla ısıklanan ima
şüphesiz ki çılgık çılgığa tapınmadır
kendi dudaklarımıza

(-kan ete bürünsün
kelime söze bürünsün
çelik ete dönüşsün
zaman bana dönüşsün
kan kana yürüsün-)

ya Hay
kanda
katı bir çamur karıncalanması
dökülüyor yüzümüzden yokluk

kan
cana
sıvanıyor

CAN PAZARI (Öykü)

Mehmet PEKTAŞ

Yol her hafta olduğu gibi ışıklardan itibaren trafiğe kapatıldı. Pazarcılar teker teker gelip yerlerine yerleştiler. Brandalar çekildi, büyük şemsiyeler açıldı, tezgâhlar kuruldu, ürünler tablalara yerleştirildi. Müşterilerin gelişiyle birlikte meyve, sebze satanların sesleri yükseldi. Pazarda belli bir yeri olmayanlar biraz geç gelip o hafta pazara çıkmayanların yerlerine sokuldular. Mısırcılar, simitçiler ve tatlıcılar seyyar arabalarıyla ortalarda gezinmeye başladı. Pazarın ilk müşterileri ortalık kalabalıklaşmadan işlerini görüp evine gitmeyi düşünen ihtiyarlar, çocuklu kadınlar ve meyvenin, sebzenin iyisini almak isteyenlerdi. Pazarcılar bu saatlerde tanıdık müşterilerle ve birbirleriyle sohbet edecek vakit buluyorlardı.

Öğlen saatlerinde ortalık iyice tenhalaştı. Bazı pazarcılar fırsattan istifade belli tezgâhların arkasında toplanıp sattıkları ürünlerle kurdukları sofrada karınlarını doyurdular. Kendi tezgâhlarında olmayan ürünleri komşularından temin ettiler, sattıklarından onlara uzattılar. Tezgâhlarının başında esneyip duranlar olduğu gibi arabalarının içinde, kaldırıma serdiği kartonların üzerinde uyuyanlar da vardı.

İkinci vakti, pazarın en hareketli zamanıydı. İnsanların çoğu, pazara çıkmak için bu saatleri beklerdi. Buna mesaiden çıkanlar da eklenince pazarın kurulduğu sokakta âdeta adım atacak yer kalmazdı. Pazarcılar akşama kadar yapamadıkları satışı şu birkaç saat içinde yaparlardı. Kasalar, çuvallar peş peşe tezgâhlara dökülür, ürünlerine müşteri çekmek isteyen pazarcıların sesleri birbirine karışırdı. Tam bu saatlerde ürünlerin fiyatları düşer, sabahtan kilo ile satılan mallar üç kilosu, beş kilosu tek fiyata satılmaya başlanırdı. Kimi tezgâhların başında küçük kalabalıklar oluşur, insanlar fiyatı düşen ürünleri kapışırdı. Bu küçük kalabalıklar; alışverişlerini tamamlamış, alacağı her şeyi almış insanların bile dikkatini çeker, ister istemez o tarafa doğru yönelmelerini sağlardı. Hatta bazıları her ne kadar başka yerden aynı ürünü almış olsa bile o tezgâhtan bir iki kilo daha alırdı. Bu bildik sahneler her hafta olduğu gibi o gün de yaşanırken bir anda gökyüzünü gri bulutlar kapladı. Havanın kapanmasıyla birlikte herkesi bir telaş sardı. Alışverişini tamamlayanlar kalabalığı yararlanarak hızlı adımlarla pazarı terk etmeye başladı. Alışverişini bitiremeyenlerse tezgâhlar arasında koşturarak ucuz,

pahalı demeden eksiklerini tamamlamaya çalışıyordu. Pazarcılar ürünlerini bir an önce satıp bitirmek için fiyatlarını biraz daha düşürdüler. Önlerinde kalan malın tamamını tek bir fiyata satmaya çalışanlar vardı. İlk damlalar düşerken tekstil ürünleri satanlar tezgâhlarını toplamaya başladılar.

Yağmur hızlandı, yağmurla birlikte zaman da hızlandı.

Genç bir pazarcı aceleyle ürünlerini kutulara yerleştirirken bebek takımı soran bir müşteriyi geri çevirdi. Bir bayan pazarcı askıdaki kıyafetlerin hepsini birden kucaklayıp indirmek isterken bir eteği yere düşürdü. Bir başkası hararetle sürdürdüğü telefon konuşmasını “Kapat, kapat!” diyerek sonlandırdı ve sergisine koştu. Orta yaşlı bir pazarcı sigarasını yere atıp tezgâhtaki ayakkabıları toplamaya başladı. Gençten birisi naylon branda getirme niyetiyle arabasına giderken vazgeçip ürünlerini toplamak için geri döndü. İki kardeşten birisi gölgelik niyetine yolun bir tarafından diğer tarafına çekilen brandanın ipini çözmek için duvarın üzerine çıktı. Diğer brandanın diğer ucunu çözmek için karşıya koştu.

Satışlarını araçlarından yapan pazarcılar ürünlerini toplayıp araçlarına binmişlerdi bile. Önlerindeki tezgâhların toplanmasını ve yolun açılmasını bekliyorlardı. Seyyar satıcılar da insanları yara yara pazardan çıkmaya çalışıyorlardı.

Meyve sebze satanlar, bu saatten sonra satış yapamayacaklarını biliyorlardı. Üzerlerine çektikleri gölgelikleri, brandaları aceleyle toplamaya başladılar. Dakikalar geçtikçe brandalar ağırlaşıyor, bunları toplamak zorlaşıyordu. Şemsiyeler bir bir kapanıyor, kalan mallar kasalara, çuvallara dolduruluyordu. Gün boyu müşteri çekmek için bağırانlar bir an önce malları toparlamak için haykırıyordu artık.

Yağmurun hızını arttırmasıyla birlikte zamana karşı iyiden iyiye bir yarış başladı.

Bir genç, kamyonun üzerine boş kasaları fırlatıyordu. Birisi patatesleri çuvallamaya çalışıyor, yere dökülenleri gözü görmüyordu. Bir başkası boşalan tezgâhı devirdi, üzerinde kalan kabuklar ve üç beş çürük soğan yere döküldü. Diğer, iki kasayı birden omuzlamış kamyonetine doğru koşturuyordu. Toplanan tezgâhlardan geriye meyve ve sebzelerin çürükleri, kabukları ve kırık kasalar kalıyordu. Daki-

kalar içinde pazarda tek müşteri kalmamıştı. Birkaç kişi yağmura aldırmadan, pazarcılardan geriye kalan çöp yığınlarını karıştırıyordu.

Yağmur şiddetini artırmış, rüzgârla birlikte fırtınaya dönüşmüştü. Zaman, ileri tuşuna basılmış bir film gibi hızla akıyordu.

Birisi kornaya bastı, birisi çözemediği brandanın ipini kesmek için hanımından bıçak istedi, bir başkası sövdü, diğeri bağırdı, bir taraftan ezan başladı. Tam o anda tüm sesleri bastıran bir çığlık duyuldu.

Bir anda zaman durdu, hayat durdu, her şey durdu.

Bir pazarcı elindeki brandanın ipliyle, birisi kucağındaki meyve kasasıyla, birisi ağzında yarım sigarasıyla, bir başkası kamyonetin kasasına tutunmuş hâlde, diğeri elini havaya kaldırmış hâlde dondu kaldı.

Bir an geçti, bir yıl geçti, bir asır geçti.

Kulakları tırmalayan bir çığlık daha duyuldu. Zaman yeniden işlemeye başladı. Hayat yeniden akmaya başladı. Bir pazarcı elinde tuttuğu halatı koyuverdi, branda yol boyunca serildi. Biri elindeki kasayı bırakıverdi, içindeki meyveler yere saçıldı. Herkes bir noktaya doğru koşmaya başladı.

Pazarcıların artıklarını toplayan bir kadın yerde kanlar içinde yatan çocuğunun üzerine kapanmıştı. Geri geri gelirken çocuğu ezen aracın sürücüsü yolun kenarında dizlerini dövüyordu.

AÇIN QAPILARI GƏLƏN BAHARDI

Səxavət İZZƏTİ

Yenə daş dibində köyərdi dişə
Şaxtada qurtardı, qışda qurtardı
Həzin nəfsilə deyir bənövşə
Açın qapıları gələn bahardı

Hər budaq başında bir dəstə gül var
Güllərin üstündə nə gəlha-gəl var
Qədim babalardan belə məsəl var
Soyuğun şaxtanın meydanı dardı
Açın qapıları gələn bahardı

Yastı çəmənlərdə otlayır quzu
Bulaqlar bağrına basıb yarpızı
Düşün dağ döşündə əriyən buzu
Hər bir qaranlığın dan yeri vardı
Açın qapıları gələn bahardı

Kəsmə ümidini kəsmə bahardan
Ümiddir qurtaran insanı dardan
Demə birdə çiçək bitəcək hardan
Əsənsə küləkdir, yağansa qardı
Açın qapıları gələn bahardı

Əndəlib bu gələn nə xoş qonaqdı
Təbiət yoluna çiçəklər yağdı
Hayqıran dərədi, kişnəyən dağdı
Demə nə hay haray nə şarha şardı
Açın qapıları gələn bahardı

BAYRAK ÂŞIĞI BİR MEVLEVİ: ARİF NİHAT ASYA

Mustafa Erhan AK

"Düşünülüyorum öyleyse varım."

Arif Nihat Asya

Türk edebiyatında Milli Edebiyat Dönemi'nde görülen milliyetçi duygularla şiir kaleme alma eğilimi, Cumhuriyet Devri'nde de devam etmiş, sanatını bu çizgide şekillendiren pek çok şair yetişmiştir. Bu şairlerden biri de gerek yaşadığı dönemde gerekse günümüzde "Bayrak" şiiriyle adından sıkça söz ettiren ve hatta "Bayrak Şairi" olarak anılan Arif Nihat Asya'dır. Asya; yaşayışını, duygu, düşünce ve inancını sanatıyla harmanlayıp bunu kendine has destansı bir üslupla dile getiren sesi gür bir şairdir. Onun sanatına bakıldığında, eserlerinin genel dokusunu yaşamının bizzat kendisi oluşturur. O halde onun sanatını daha iyi anlayabilmek adına hayatına kısa da olsa değinmek yerinde olacaktır.

İnceğiz'i Çatalca'ya bağladıklarından beri İstanbulludur şair. Ne zaman memleketi mevzubahis olsa bu hususu yazdığı bir şiiriyle şöyle açıklar Asya:

*Nerelisin diye soruyorlar:
İnceğiz köyünde doğmuşum...
İnceğiz'i Çatalca'ya,
Çatalca'yı İstanbul'a bağlamışlar...
İstanbul olmuştum.*

Asıl adı Mehmet Arif' olan şair, henüz yedi günlükken babasını kaybeder. Çok erken yaşta yetim kalması bir yana dört yaşındayken de annesinden ayrılır. Bunun sebebi ise annesinin bir subayla evlenmesi ve evden ayrılırken kendisini götürmesine dedesinin rıza göstermeyişiştir. Şair, ancak 43 yaşındayken annesinin Filistin'de olduğunu öğrenecek ve onu görmeye gidecektir. Çok küçük yaşlarda anne babasının yokluğunu hep yüreğinde bir yara gibi taşıyan Asya, dedesi ve akrabalarının himayesinde büyür. Hayatının bu yıllarını şair "Babamdan dedeme, dedemden halama, halamdan amcama kaldım. Sonunda amcamdan halama dönmüş ve halamdan millete kalmışım." diyerek özetler. Savaş yıllarının olumsuz etkisi, uzun bir yatılılık hayatı, öğrenimi için değişik çevre ve şehirlerde bulunması şairin hüznünü ve hasret duygularını sürekli besleyen durumlar haline gelir. Gençlik yıllarında zaman zaman çeşitli ruh buhranları geçirmiş olsa da, otuzlu yaşlarda Mevlevilik anlayışına yönelmesi ve çile doldurarak olgunlaşması onun hayata bakışını da değiştirir. İstanbul'da Yüksek Öğretmen Okulundan edebiyat öğretmeni olarak mezun olan Asya, iki evlilik yapar. İlk evliliğini bu okulun son sınıfındayken soyu saraya mensup olan Hatice Sena Hanım ile yapar fakat 13 yıl süren bu evliliği eşiyile anlaşamadığından bitirme kararı alır. İkinci evliliğini ise Adana'da görev yaptığı sırada onunla aynı okulda çalışan ve hayat hikâyesinin kendisinininkiyle çok benzediği Kimya Öğretmeni Servet Akdoğan ile yapar. 35 yıl süren bu evliliklerinde Arif Nihat Asya hiç olmadığı kadar mutludur. Bu mutluluğu dizelerinde de şu şekilde anlatır:

*Ne şiiirden, ne şöhrettendir.
Mutluluğum Servet'tendir!*

Kendisini çok seven Adana halkının ısrarıyla bir ara politikaya da atılan Asya, milletvekilliği de yapar ancak mizacına uygun bulmadığı için öğretmenlik mesleğine döner. Öğretmenlik yıllarında dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel ile aralarında geçen bir münakaşa sebebiyle idarecilik görevi sona eren Asya'nın, yerel gazetelerde yazdığı politik yazılar nedeniyle de başı soruşturmalar yüzünden sık sık belaya girer. Bu soruşturmalar neticesinde başka

illere tayin edildiği de olur. Daha sonraları 58 yaşında emekliye ayrılır. Hayatının geri kalanını yapılan çeşitli şiir davetlerine, kültürel faaliyetlere katılarak geçiren şair, geçirdiği kalp krizi sonucu hastaneye kaldırılır. Tedavi için kaldırıldığı Ankara Numune Hastanesinde bayrak şiirini yazmış olduğu bir 5 Ocak günü vefat eder.

Arif Nihat Asya'nın kişiliği hakkında kaynakların hemfikir olduğu ve en dikkat çeken yönlerinin; neşeli, esprili, ince ve keskin zekâlı, kalender, hazırcevap, doğru bildiğini söylemekten asla geri durmayan, cesur, prensipli, gönlü zengin, eli açık bir insan oluşudur. Eşi Servet Hanım'ın anlattığına göre o, maaş zarfını hiç açmadan arkadaşlarının masasına koyup herkesin ihtiyacı kadar almasını ve geri kalan paranın kendisine yeteceğini söyleyen koca yürekli, paylaşımcı, yardımsever bir insandır. Ne mevki ne makam hiçbir şeyde gözü olmayan Arif Nihat Asya, bunu bir şiirinde şöyle dile getirir:

*Buyrun! dediler... Yok gözümüz çokta, dedik
Zaten yerimiz uzakta bir nokta... dedik
Şayet, dediler, olursa bir hacetiniz...
Allah'a şükür, mertebemiz tokta!. dedik.*

Sanat yaşamına baktığımızda Arif Nihat Asya, 1.Dünya Savaşı yıllarında mahalle mahalle gezerek kahramanlık şiirleri okuyan ve renkli kâğıtlara yazılı bu şiirleri satan destancılara özenerek şiire başlar.

*İngiliz'in boşuna gitti her işi,
Türk'e mermi menzili oldu gemisi,*

Henüz ilkokul çağında kısmen de olsa bir ahenk barındıran böyle beyitler söyleyen Arif Nihat Asya için bu durum, içinde beslediği sanat aşkının ilk kıvılcımlarıdır. Yine çocuk yaşta şair yeteneğini konuşturduğu ilginç bir hadise daha vardır. İstanbul'da oturdukları sokakta evlerinin karşısında kendisinden yaşça büyük güzel bir kız oturmaktadır. Akşam saatlerinde bazı gençler, bu güzel kızın oturduğu evin önünden manalı türküler söyleyerek ağır ağır, adeta serenat yapar gibi geçerler. Bununla da yetinmeyen gençler, Asya'nın evlerinin duvarına yanaşıp orada bekler ve sürekli kızın pencerelerini gözetlerler. Evdeki ablaları Arif Nihat'tan "Sen şairsin, şunlara bir şeyler yazsana." deyince şair, gençlerin dikkatini çeksin ve oradan uzaklaşsınlar diye manzum bir şeyler yazar:

*Beklemeyin o güzel eşikte,
Sevmiş idim ben o kızı beşikte.*

Daha sonra yazdığı bu manzum yazıyı gençlerin beklediği duvarın bir kovuğuna dikkat çekecek bir şekilde yerleştirir. Ertesi gün yazının yerinde olmadığını ve bu şiir sayesinde gençlerin artık mahalleye seyrek olarak geldiğini fark eder.

Arif Nihat Asya, çocukluk yıllarında manevi yönü kuvvetli bir ailede büyümüş olsa da gençlik döneminde zaman zaman inanç sarsıntıları geçirmiş ve çeşitli ruh buhranlarını da şiirlerine yansıtmıştır:

*Her zevkin içinde var benim adım
Günahlar esiri bir derbederim
Yalnız affedilmek zevki duymadım*

Kendisini günahlar içerisinde derbeder bir halde tanımlayan şair, bir ümitsizlik içerisinde çoğu vakit ölümü bile düşünür çünkü hayatı da bir değer taşımyorduk artık onun için:

*Kalbimi ölümün önüne serdim
Hayatım bir avuç toprak olsaydı
Onu bir hamlede kendim çiğnerdim*

Hayat görüşü noktasında daha sonraları yaşama dair farklı bir bakış açısına sahip olacak olan şair, gençlik yıllarında çıkarmış olduğu ilk şiir kitabı *Heykeltıraş ile Yastığının Rüyası* adlı şiir kitaplarının da bilinmesini istemez. Bu eserlerini reddedişindeki asıl neden ise bu eserlerin arayış yıllarının izlerini taşıyor olmasıdır.

Gençlik yıllarında ruhi sıkıntılarla başa çıkmakta oldukça zorlanan ve hayatının arayış devresini birbir zorlukla atlatan Arif Nihat Asya, otuzlu yaşlarda durgunluk devresine girer. Bu yıllarda özellikle Mevlevilik yolunu seçen ve çile dolduran şairin bu sayede hayatı algılayışı ve çevresine bakışı da tamamen değişir. Etrafına ibretli bir gözle öyle bir bakar ki, su içen bir kuşun her yudumda gagasını göğe kaldırması onun için Allah'a yapılan bir şükürdür adeta. Dini, tasavvufi haz ve heyecana şiirlerinde sıklıkla yer veren Arif Nihat Asya, özellikle Allah'ın eşsiz yaratma kudretini o kadar derinden hisseder ki bunu şiirlerinde de çoğu kez dile getirme gereği duyar:

*Bu çarpık taşları insan yapacak
Ve sonra elinden çıkana meftun
Cihanda şaheser diye tapacak
Köhne bir atölye içinde mahpus
Sanatkar demiyor: Taşları insan
İnsanı taş etmek Allah'a mahsus
Bir altın külçesi almış eline
Yontmaya başladı dönüp bakarak
Model güzellerin en güzeline*

*Ey ondan bir heykel yapacak ahmak
Allah'ın çamurdan yarattığını
Sen misin çevirip altın yapacak?*

Yine onun Hz. Peygamber'e duyduğu derin hürmet, sevgi ve özlem dolayısıyla yazdığı "Naat"ı ise günümüz modern şiirinde eşine az rastlanır bir özelliğe sahiptir:

*Seccaden kumlardı...
Devirlerden, diyarlardan
Gelip göklerde buluşan
Ezanların vardı!
Mescit mü'min, minber mü'min...
Taşardı kubbelerden Tekbîr;
Dolardı kubbelere "âmin!"
Ve mübarek geceler duâlarımız.
Geri gelmeyen duâlardı...
Geceler ki pırıl pırıl,
Kandillerin yanardı!
Kapına gelenler; yâ Muhammed,
Uzaktan, yakından
Mü'min döndüler kapından!
Besmele, ekmeğimizin bereketiydi;
İki dünyada azîz ümmet,
Muhammed ümmetiydi.*

*Konsun yine pervazlara
Güvercinler;
"Hû hû'lara karışsın
Âminler...
Mübarek akşamdır;
Gelin ey Fâtihalar, Yâsinler!*

"Vatan, millet, bayrak" sevdalı bir şair olan Arif Nihat Asya, geleneğe ve kültüre o kadar bağlıdır ki, tarihin şanlı sayfalarında var olan zaferlere genç nesillerin de ulaşacağına inanır ve onların günü geldiğinde ecdadımız gibi benzer destanlar yazacağını bilir. Ona göre yapılması gereken en önemli şey, gerekli çabayı sarf etmek ve taşınılan değer in farkına varmaktır:

*Sende geçebilirsin yardan, anadan, serden...
Senin de destanını okuyalım ezberden...
Haberin yok gibidir taşıdığın değerden...
Elde sensin, dilde sen; gönüldesin baştasın.
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!*

Arif Nihat Asya'yı Türk şiirinde zirve noktalara taşıyan muhakkak ki yediden yetmişe herkesin bir şekilde duyduğu ya da ezbere bildiği "Bayrak" adlı

şiiridir:

*Ey mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü,
Kız kardeşimin gelinliği, şehidimin son örtüsü,
Işık ışık, dalga dalga bayrağım!
Senin destanını okudum, senin destanını yazacağım.*

*Sana benim gözümle bakmayanın
Mezarını kazacağım.
Seni selâmlamadan uçan kuşun
Yuvasını bozacağım.*

*Dalgalandığın yerde ne korku, ne keder...
Gölgede bana da, bana da yer ver.
Sabah olmasın, günler doğmasın ne çıkar:
Yurda ay yıldızının ışığı yeter.*

*Savaş bizi karlı dağlara götürdüğü gün
Kızılığında ısındık;
Dağlardan çöllere düştüğümüz gün
Gölgene sığındık.*

*Ey şimdi süzgün, rüzgârlarda dalgalı;
Barışın güvercini, savaşın kartalı
Yüksek yerlerde açan çiçeğim.
Senin altında doğdum.
Senin altında öleceğim.*

*Tarihim, şerefim, şiirim, her şeyim:
Yeryüzünde yer beğen!
Nereye dikilmek istersen,
Söyle, seni oraya dikeyim!*

Bu şiirden söz açmışken şiirin yazılış hikâyesine de değinmeden geçmeyelim. 5 Ocak Adana'nın kurtuluş gününden sekiz dokuz gün öncedir. Adana Erkek Lisesine Milli Eğitim Müdürlüğünden bir yazı gelir ve yazıda Saat Kulesi'yle Ulu Cami minaresi arasına bayrak çekilirken öğrencilerden birinin güne uygun şiir okuması istenmektedir. Okul müdürü bu iş için Arif Nihat Asya'yı görevlendirir. Arif Nihat da dinleyenlere "Yine mi bu şiir!" dedirtmemek için az bilinen bir şiir seçmeyi düşünür. Birkaç öğrenciyi yanına çağırır ve onlardan bu konuda araştırma yapmasını ister fakat iki üç gün sonra öğrenciler elleri boş döner. Öğrencilerine tekrar araştırın dese de sonuç yine aynıdır. Öğrenciler "Bulamadık." cevabıyla eli boş dönünce vaktin çok yaklaştığının farkında olan ve bayrak mevzuuyla zihni meşgul olan Arif Nihat Asya, gece petrol lambasının ışığında bayrağa sığınarak kalemi eline alır ve o gecenin sabahında bayrak şiirini yazar.

Şiirlerinin yanı sıra birçok düzyazı, mensur şiir, rubai, özdeyiş gibi eserler de kaleme alan Arif Nihat Asya, kültürümüzün mihenk taşlarından biridir. Bu sebeple zengin bir mesaj içeren eserleri çok iyi okunmalı ve onları anlamak için gerekli çaba harcanmalıdır. Yazımıza şairden alıntıladığımız o güzel “Dua” şiirinden mısralarla son verelim:

*Bize güç ver... Cihâd meydanını
Pehlivansız bırakma, Allah'ım!
Bilelim hasma, karşı koymasını:
Bizi cansız bırakma Allah'ım!
Müslümanlıkla yoğrulan yurdu
Müslümansız bırakma Allah'ım!*

FAYDALANILAN KAYNAKLAR:

- Öner, S. (1979), Arif Nihat Asya, İstanbul: Toker Yayınları.
Bakiler, Y.B. (2010) Arif Nihat Asya İhtişamı, İstanbul, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
Doğanay, S. (2009). Edebi Bir Eserde Şairin Dini Yaşaması –Arif Nihat Asya Örneği.
Sabırlı, N. (2010) Arif Nihat Asya’nın Sevgi Mektupları Adlı Eseri Üzerine Bir Söz Dizimi (Kelime Grupları) İncelemesi.

SON KARE

Mehmet OSMANOĞLU

şimdi yine duyulmaz bilirsin yalnızlığın
hicranın bir dağ olur çöker omuzlarına
gecenin gölgesinde kanar çocuksu yanın
gizlersin yağmurunu karanlığın ardına

pencerende konaklar sarı hüznün kuşları
düş kırığı yamanmaz dikiş tutmaz yeniden
ağır aksak çıkarsın tümsekli yokuşları
beyninde binbir vehim, geri döner mi giden

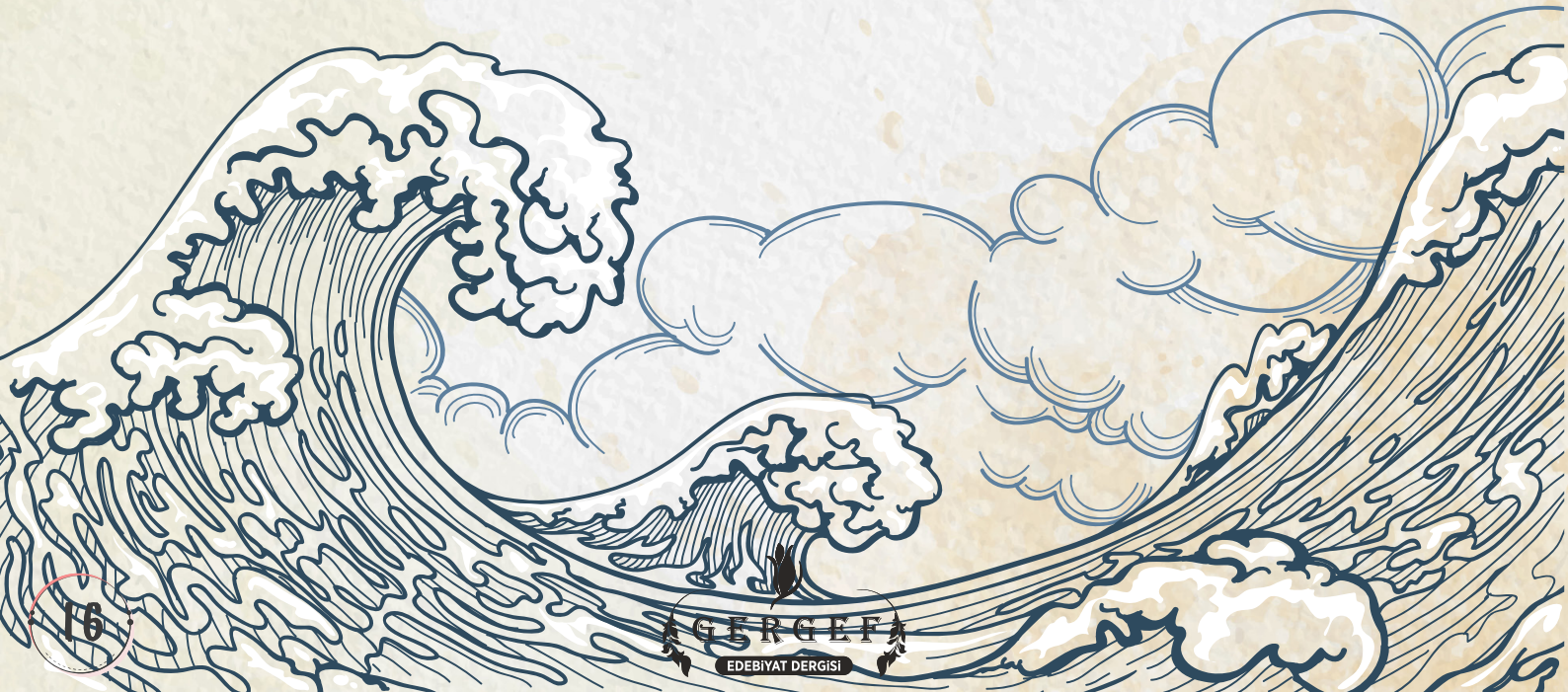
bu koku uzakların hem de kavuşmak kadar
gözlerin bir ölünün kapanmayan gözleri
bir ayrılık nağmesi teyelli dudağına
alev alev tutuşan yüreğin yangın yeri

zaman yenilmez nesne, ele avuca gelmez
mazinin diplerinden ne elemeler getirir
küştürür aynalara kıymadığın yüzünü
sayılı vakitleri çizgi çizgi bitirir

anarsın her çizgide ömründe yetişmeyen
yaşam telaşesinde kaybolan düşlerini
sarmalayıp özenle döş cebinde saklarsın
gözlerinde küçülen solgun gülüşlerini

titreyen ellerinle tutunursun boşluğa
çatlayan toprağına bir damla su umarsın
câm-ı gâm ile düşüp can yakan sarhoşluğa
nerde kapanmaz yara yamacında sen varsın

bu hengame içinde kapılıp rüzgârına
ömrünü bitirmeye koşturan saatinin
dudak büküp ruhunu acıtan efkarına
sanki son karesini beklemekte gözlerin

METROPOLÜ TEMİZLEME MESAİSİNDEN NOTLAR

Ahmet KAFKAS

Küllenmiş bir acının iç acılar eşiğinden yazıyorum sana,
Delirmekle hemhal olmuş sokak gezgini bir yalnızlıkla soruyorum sorularımı,
Zor dedikleri, yaşanılan her şeyin zorlaştırıldığı metropollerin arka sokaklarını dolanıyorum,
Hangi dert olsa çevresinden aşayım derken tam içine düştüğüm yerde buluyorum kendimi,
Düştüğüm kuyudan Yusufça çıkmak istiyorum,
Yüzü çiçek bahçesinden güzel nadide biri beni çıkarmıştı o kör kuyudan,
Kendi kuyumda yusufçuklar uçuşuyorken, kapkaranlıkken üstelik,
Bunu biliyorum,

Kararmış bedenleriyle toprağı biraz daha eşeleme telaşındaki kara böceklere kapılıyorum,
Bakakalıyorum, başkalaşmadan her gün ve mütemadiyen aynı işi yapan bu telâşe memurlarına,
Ellerinde dosyalarla günü mesaiye yetiştirmek ve ardından koltuk altına sıkıştırılmış ekmekle
evine gitmek üzere yola çıkanlara bakakalıyorum,
Yüzünde mütebessim bir ifadeyle onlar da bana bakakalıyor,
Bakışp kalıyoruz bir süre, gözlerimizi ve onların mütebessim benim şaşkın yüzlerimizi ayırmadan,
Sonra sokaklara dönüyorum, metropollerin henüz ışıktan muaf kalmış kirli arka sokaklarına,
Onlarsa koltuk altlarına sıkıştırdıkları ekmekle evlerine...

Sabahı zor ediyorum, her serin gecenin sabahını aradığım o تنها sokaklarda,
Bir iki kartona yaslıyorum bedenimi, günlerdir hep yaptığım gibi,
Hiç ayırmadığım kaldırımın köşesinden gözlerimi alamıyorum,
Biri beni mihlanmış gözlerden kurtarsın, mütemadiyen o ayak
seslerini bekliyorum,
Lüks otomobillerin tekerlerinden sıçrayan kâh tozları
kâh yağmur sularını yüzümde hissediyorum,
Biri beni sırtımı dayadığım bu serin duvarlardan
kurtarsın; serin kaldırımlardan, pencere önü çi-
çeklerinin serencamından...
Sesim olsun, sözüm olsun, ellerimden kayıp giden
umudum bulunsun istiyorum,

Kaldırımlarda çiçek açmıyor,
Baharın geldiğini belediye işçilerinin özenle dizdiği kaldırım taşlarından anlamıyorum,
Saatleri öğrenmek mümkün değil köprü altlarından,
Günümü güneşin doğuşuna ve batışına göre ayarlamak istiyorum,
Kaldırılsın beton bloklar, betonlaşmış kalpler,
Çiçek bahçesi yapılsın her yere; rengârenk, çeşit çeşit çiçekleri izleyeyim istiyorum,
Sûfi bir müzik çalsın; kuşlar eşlik etsin tambura, kabak kemaneye, neye, meye, akla gelen her güzel
ezgiye...
Sığırcıkların gösterisi olsun güzün serin havasına karşı göğsünü gere gere,
Durup bir çocuk sevinciyle göğe bakalım istiyorum.

Oysa kuşlar metropollerde cami kubbelerine sığınır,
Camiler serin değildir, bunu gerçekten biliyorum,
Kuşlar da biliyor, baharı bekleyen begonviller de ...
Tambur, kemane, ney, mey ve her güzel ezgi de biliyor,
Sardunyalar da biliyor denize komşu balkonlarda açmayı,
Balkonlar bilmiyor, insana huzur veren sardunyaların iç çekiş saatlerini,
Saatleri ayarlamak gerekiyor baharın gelişine,
Sabahın alacakaranlıktan hemen sonra gelişine,
Gün ortasında çiçeğin yeşiline, akşamüstü aniden bastıran kırkikindiye,
Bunu da biliyorum,
Metropoller ve betona hapsedilmiş kişiler bilsin istiyorum,
Bilmiyorlar,
Sen de onlar gibi bilmiyorsun!

BİRLİK MANZUMESİ

Mustafa SADE

Yağız yerin üstüne, göğü çadır eyledik
El ele tutuşunca iri olduk yarenler!
Asırlardır kardeşlik türküleri söyledik
Yankılanan ezanla diri olduk yarenler!

Tuğumuz ışık saçtı vatan denen otağa
Alnımızın akıyla damga vurduk her çağa
Yesevî ocağından tohum ekip toprağa
Nesimi'nin göğsünde diri olduk yarenler!

Gelecek bilinemez geçmişten söz etmeden
Kıyısından geçmedik tarihin, göz etmeden
Mukaddes görev bildik, mezhep, ırk gözetmeden
Peygamber ocağının eri olduk yarenler!

Aynı ana babadan dağıldık yeryüzüne
Habibi Kibriya'nın kervan dizdik izine
Ne zaman münafığın değer versek sözüne
Bahçeye hazan düştü, kuru olduk yarenler!

Komşumuz aç olunca yüreğe gam eyledik
Olmayınca şükrettik, varı ikram eyledik
Ne bir gün başımızı zalime ram eyledik
Mazlumun şakağının teri olduk yarenler!

“Anadolu” Anaydı; gül cemali solunca
Pusatı yâr eyledik yurda küffar dolunca
Söz konusu toprak ve şanlı bayrak olunca
Sanmayın baş vermekten geri olduk yarenler!

Bizi bizden ayıran dağları ova yaptık
“Bir olmak” şuurunu ümmete dâvâ yaptık
Bazen Köroğlu gibi zirveyi yuva yaptık
Bazen Âşık Veysel'in ferî olduk yarenler!

İkilik dünya hırsı, birlik ahret tapusu
Gönlü dergâh eyledik, muhabbeti yapısı
Canlar semaha durur açılır aşk kapısı
Şaha varan sultanın piri olduk yarenler!

Kalû Belâ'da kalbe Hak aşkını bürüdük
Andımız ebedidir, biz ezelden bir idik
Ceddimizin izinden sadakatle yürüdük
Vatana ihanetten beri olduk yarenler!

Bu milletin derunu okyanus kadar derin
Boynun bükükse eğer baş üstündedir yerin
Kuşu ölen çocuğa üzülen Peygamberin
Ümmetiyiz. Hep müşfik biri olduk yarenler!

ŞİİR VE GELENEK ÜZERİNE KONUŞMALAR

Muhsin İlyas SUBAŞI

Şair dostum, Tayyib Atmaca, yayınlamakta olduğu Hece Taşları e-dergide, şiir ve gelenek üzerine ilk mülakatı benimle yapmıştı. Soruları bana ulaşınca severek cevap verdim. Çünkü edebiyatçıların iç dünyasını toplumun bilip öğrenmesi, eserlerine daha dikkatli bir şekilde bakmasını sağlayacaktır. Ben, bunun örneğini Ruşen Eşref Ünaydın'ın 1918 yılında basılan "Diyorlar ki" isimli kitabıyla keşfettim. Ruşen Eşref Ünaydın, 1917 ve 18 yıllarında edebiyatçılarıyla yaptığı mülakatları topladığı bu eseriyle Türk edebiyatına "edebi mülakat" tarzını kazandırdı. Ancak bu eserin üzerinden bir asrı aşkın bir zaman geçti. Bugüne kadar da bunun hep eksikliğini duydum. Zaman zaman edebiyatçılarımızla yapılan mülakatlar yayınlandı, kitaplaştırıldı da, ancak bunlar hep mevzii çalışmalardı. Hedefine yönelik ilk çalışmayı sanırım Tayyib Atmaca yapmış oldu. Belki bunun önemli bir eksiği yüz yüze konuşarak değil, soruların gönderilip cevapların alınmasıyla yapılan bir çalışma olmasındadır. Ancak, bunun da önemli bir faydası var; yüz yüze konuşurken bazen şair ya da yazarın kamuoyuyla paylaşması gereken önemli bir hususu atlama ihtimali vardır. Bakın bunun örneğini Ruşen Eşref'in eserinde de görürüz. Ömer Seyfettin'in mülakatını anlatırken şunları yazar:

Ömer Seyfettin; Genç ve çalışkan hikâyeciye de müracaat ettim. Evvela "Beni bu serinin içine katmayın." diye özür diledi. Aradan bir müddet geçmişti. Bir gün oturduğum evi şerefliendirdi. "Ben söyleyeceklerimi yazdım. Siz de bu yazar benim ahabımdır; yüzünde, hareketlerinde, sözlerinde öyle dikkate çarpacak bir şey yoktur, dersiniz cancağızım." dedi. Birkaç defa omuzlarımı okşadı. Kâğıtları bırakıp çıktı gitti. Kendisine teşekkürler ettim. Ömer Seyfettin Bey şunları yazmış:

Eski edebiyat; Daha ben çocukken evimizde birçok divanlar vardı. Onları okuya okuya edebiyata heves ettim. Fakat eski edebiyatın çeşnisini, zevkini tattığımı iddia edemem. Çünkü bunun için başka bir ilim, başka bir tahsil gerekir. Pek gençken gazeller falan da yazdım. Fakat bunlar saçma şeylerdi. O vakitten bu yana aklımda sadece Leyla İle Mecnun'lar kaldı. Demek ki aslında yalnız onları anlayabiliyordum. Bugün artık eski edebiyatımıza hiç taraftar

kalmadığı için bu mevzu bahse bile değmez sanırım. Divan edebiyatı! İşte olsa olsa edebiyat tarihi için lüzumlu bir saha! Daha fazlasına aklım ermez. Şina-si'den sonraki edebiyata gelince: Namık Kemal Bey'i çok sevdim. "Evrek-ı Perişan"dan sahifeler ezberledim. Bana canlılık zevkini veren; beni iyiye, doğruya, güzele samimiyetle yönlendiren Namık Kemal'dir sanıyorum. Ne yalan söyleyeyim, Hamid'i pek o kadar anlayamıyorum. Ekrem Bey'e gelince, Nejat'ı için yazdığı şeylere hâlâ bayılırım. Bunlar ne kadar insana tesir eden şeylerdir.

Edebiyat-ı Cedide: "Fikret!.. İşte bana mükemmellik şevk ve isteği veren kimse! Lise sınıflarında iken hep Rübab'ı okuyordum. Halit Ziya, bizim ilk üstadımızdır. Ben, bir gece hiç uyumamış sabaha kadar Bir Ölünün Defteri'ni okumuştum. Yalnız onun tarzı skolastiktir. Yoksa tekniği öyle kuvvetlidir ki Avrupa'nın güneydoğusunda, mesela Romanya'da, Sırbistan'da, Bulgaristan'da, Yunanistan'da o kuvvette bir romancı yoktur. Buna emin olunuz. Eğer Tefvîk Fikret'le onun arkadaşları tabii dili kavrayabilmiş olsaydılar, şüphesiz, bizim de edebi klasiklerimiz olurdu. Çünkü onlar modern edebiyatın tekniğini olduğu gibi anlamış ve kabul etmişlerdir.

Bana gelince; ortaya esaslı bir eser koymadan sanatkârlık hülyasına kapılmam bile! Edebiyatımızın hedefi: Çok laf, az eserdir. Ben şimdilik hedefi ve bu anlayışı bozmaya çalışıyorum. Ağustos böceği gibi, öterek yan gelmektense, karınca gibi çalışmak daha iyi değil mi? Şimdiye kadar öttüğümüz elverdi; biraz da iş yapalım ki çorak edebiyatımız şenlensin, değil mi? Siz de bu fikirdesiniz sanıyordum."

Ömer Seyfettin'in iç dünyasını keşfetmenin kapısını aralayan bu kısa mülakat aslında çok şeyleri ifade ediyor olmalıdır. En azından ben öyle anlıyorum. Bu kitabı, yeni harflerle yeniden basımında, çıktığı ilk yıllarda aldığım zaman baştan sona o dönemin şair ve yazarlarının iç dünyasına girmeyi başardım. Bir edebiyat adamının nasıl davranması gerektiğini, düşüncelerini ilmek ilmek dokurken nereden nasıl faydalanması icap ettiğini bu kitapla öğrendim. Bugün, üzerinden bir asrı aşan bir zaman geçmiş olmasına rağmen hâlâ basılan ve okunan bir kitap olmasının sırrı da bundandır.

Şimdi tekrar dönelim Tayyib Atmaca'nın "Şiir ve Gelenek Üzerine Konuşmalar" isimli kitabına: 28 Şair ve Yazar'ın görüşlerine başvuru kitap oldukça hacimli ve nitelikli baskıyla elimize ulaştı. Ay Yayınları'nın bu eserle edebiyatımıza yaptığı katkı oldukça önemlidir.

Kitapta akademisyen şair ve yazarların yer alması güzel ve farklı bir çalışma. Bu tür düşünce adamları edebiyatın artısını ve eksisini düşünüp değerlendirirler. Bu açıdan oldukça faydalı buluyorum. Şairlere gelince; bana göre olması gereken çok daha fazla isim vardı. Mesela Sezai Karakoç'la görüşülmeliydi. Yavuz Bülent Bakiler göz ardı edilmemeliydi. Erdem Bayazıt'tan da ölümünden önce bir metin alınabilirdi. Metin Önal Mengüşoğlu, Abdurrahim Karakoç ve Bahattin Karakoç bu kitabın içinde yer almalıydı. Belki bunların bazıları gelenek çizgisinin dışında düşünülebilir, geleneğe yaslanarak yazmasalar da en azından bu konudaki görüşleri burada paylaşılmalıydı.

Aslında kitapta yalnızca "Şiir ve Gelenek" çizgisine değinilmekle kalmamış, edebiyat kültürü içerisinde bütünüyle şiirimizin dünü, bugünü ve geleceği ele alınıp irdelenmiştir. Bu bakımdan kitabın adında

bu yönde bir düzenleme olması daha isabetli olurdu sanırım.

Sonuç itibariyle, bu tür bir eserde sözünü ettiğimiz eksiklikler giderilmiş olsa da, yine bazı noktalar da beklentilerden söz edilebilir. Bu bakımdan bu eser mevcut haliyle önemli bir çalışmadır. Umarız edebiyat kamuoyuna yansır ve bundan, özellikle edebiyata ilgi duyan genç kuşak gereken dersi alır. Bugün edebiyatı tanımadan edebiyatçı olmaya kalkan yığınla insan vardır. Edebiyat, özelinde şiir ne kadar kabiliyet işi olsa da, kültürel malzemeyle beslenemezse bir yere varılamıyor. Gelenek bu yönde önemli bir kapıdır. Çünkü gelenekte bizim bin yıllık şiir birikimi mizin derin izleri vardır. Genç şairler bunları tanımadan yazdıkça tekrara düşmekten kurtulamazlar. Bu kitap; böyle bir tehlikeyi önlemede önemli bir uyarıcı ve yol gösterici rehber niteliği taşır diye düşünüyor ve Tayyib Atmaca'yı ve yaşadığımız sıkıntılı bir dönemde bu eseri neşreden yayın kuruluşunu da kutlamak istiyorum. Eser, anadoluayyayinlari@gmail.com adresinden temin edilebilir.

YILDIZLARI KISKANDIRIRDI TEBESSÜMÜN

Recep ŞEN

katran karası gecelerde kandilimiz karardı
özledik gönül huzuruyla şöyle bir kez gülmeyi
dağılıverdik dolambaçlı yollarında dağların
dengemiz şaştı sendeledik derin yarlar başında
gözleyip durduk rahmet yüklü bulutları umutla
hasret uzadı ıslanmadan bir damlacık yağmurda

hıçkırıklara boğulmuştu kundaklarda bebekler
katılaştı insan yüzü buz kesilen nefesi
imreniyorduk gök kubbeyi tezyin eden mehtaba
dizlerimizde fer tükendi uzaktaydı menziller
gönül bağımız çölleşti de varamadık farkına
bilmedik meğer sudan daha kıymetliymiş merhamet

seher yeliyle konuk geldin vaktimizi ısıttın
kıskanıyordu gülüşünü semadaki yıldızlar
dünyaya yeni baştan doğduk parıltıyla gül yüzlü
yeniden baktık dağa taş kurda kuşa insana
ısıtıyordu rahmet dolu o sıcacık bakışın
ayaz gecede dalda donan garip gönül kuşunu

merhamet nedir kucağında açan gül mü dilârâ
yoksa elinde gözyaşımızı kurulayan mendil mi
güleç yüzüsün çocukların toprakların gönenci
âlemi bir tül gibi saran şefkatine tutunduk
sabah meltemin okşayınca yüzümüzü hafiften
bunca korkudan sıyrılıp da azat olduk ümitle

KÖPEK (Öykü)

Kiraz BAYRAM

Ilık bir bahar günü... Tabiat; uykusundan kararlılıkla uyanmış, göğsünden yeni bir hayat damıtmakta. Gökler masmavi, cam gibi parlak... Sular yatağına sığmıyor, çağıl çağıl ve berrak... Bulutlar apak, kabartılmış yün yumağı gibi diri ve ihtişamlı... Güneş merhametli, yakmadan tatlı tatlı gülümsüyor insan-cıklara. Toprak, rengârenk çiçekler devşirmiş bağ-rından. Yüz görümlüğü edasında gururla sergiliyor. Devşirilen çiçekler, burcu burcu kokmakta... Yalçın bir dağ gibi dimdik tutuyorlar gövdelerini, sergilenmekten memnun... Ağaçların körpe dalları ile kuşlar söyleşiyor... Çimen yumuşak, yemyeşil, taze ve ıslak... Keskin, ince rayıhası ile börtü böceğe arz-ı endam ediyor... Narince kelekler uçuşuyor dört bir yanda sevinçle... Doğuran ve doğurulanlar kanlı canlı akiste... Varlık, doğasıyla uyumlu. Her şey olması gerektiği gibi. İnsanlara binbir armağan sunuyor... Tabiatın mutluluk şarkısını hafifçe esen rüzgâr söylüyor...

İnsanlar da tabiatla birlikte yeniden canlanmış, bu güzel bahar gününü keyifle tüketmeye çoktan karar vermişlerdi bile. Kimi ailesi ile soluğu dışarda almıştı, kimi arkadaşları, kimi sevdiği ile... Sokaklar; tenhalığından sıyrılarak dolup taşmış, ıssız kalan parklara her yaştan insan oluk oluk akmış, doğanın neşesi ile uyumlu muhabbet halkaları oluşturmuşlardı. Dudaklar kıpır kıpır, bedenler çevik, gözlerin fer yerindeydi. Taze kan yürüyen yüzlerde bir bahar tebessümü dikkat çekiyor, herkes halinden oldukça memnun görünüyordu. Yaprakların, kuşların, rüzgâr ve insanların sesleri birbirine karışmış sonsuz bir neşeyle mütemadi yankıdaydı. Ama ne olursa olsun en mutlu ve kaygısız görünen ve gerçekten göründükleri gibi olan çocuklardı. Onların **“bu konuyu patrona nasıl açsam?”** veya **“şimdi düşecek, bir yerini kırarak”** vs. gibi dertleri yoktu. Çocukluğun getirdiği kaygısızlıkla sağa sola koşturup duruyorlar, çetrefilsiz dünyalarında yalın yaşıyorlardı. Biri tüm bunların dışındaydı. Aslında biri değil, birçoğu; fakat şu an yalnız biri görünüyordu. Onu da görebilenler görüyordu...

Uzaktan bir adam ayaklarını sürüye sürüye, bitkin bir halde park alanına girdi. Ortamdan kopuk, yenilenen dünya ve insanlarla oldukça çelişikti. Yabanıllık okunuyordu tavırlarında. Bedeni o kadar güçsüz, üstü başı o kadar perişan, yüzü o kadar solgundu ki ölüm döşeginden kalkmış izlenimini veriyordu. Kimse onu fark etmedi. Bu da onu üzmedi. Çünkü fark edenler ya dilenci sanıp hakaret ediyor veya meraklı delici bakışlarını fark edilme telaşı ile yarı kaçamak saplamakla yetiniyorlardı. Bazen kovalanıyor, itilip kakılıyor, uğradığı hakaretlerin bini bir para oluyordu. Yer bulamıyordu kirli pashaliyle özü toprak olan hemcinslerinin dünyalarında... Hepsine alışmıştı. Bu yüzden dert etmedi. Başı önünde sessizce ilerleyerek bulabildiği en تنها köşeye çekildi. Şu ana kadar fark edilmemişti. Sevindi. Oturduğu ağacın altında bir süre bakındı etrafına boş gözlerle. Ancak o zaman fark edebildi baharın müjdelere. Göğün maviliğini, ağaçların yeşilliğini, çiçeklerin güzelliğini izledi. Fakat diğerlerinde olduğu gibi pek tesir etmedi bahar gönlüne. İlgisini kesti. Çocuklara çevirdi başını. Neşe ile cıvıldaşıyorlardı. Neşele-

ri fazla geldi gönlüne. Onlarla da alakadar olmadı. Sonra el ele oturan yaşlı bir çiftte takıldı yorgun ve çukurlarına kaçmış küçük gözleri. Bir mana bulur gibi oldu yüreği. Bulduğu manaya imrendi, gülümsedi. Bir süre de onları izledi. Manayı gönlünde sindirdikten sonra tekrar kendi dünyasına döndü. Ne yapacaktı? Hayatını nasıl sürdürecekti? Gidecek hiçbir yeri yoktu ve uzun zamandır işsizdi. Karısını ve kızını korkunç bir trafik kazasında kaybetmişti. Nedenise dışarı çıkmışlardı. Karısının gözleri görmüyordu, kızı ise daha küçüktü. Fark edememişlerdi, geliyorum diye çılgık atan eceli. Kadın hemen oracıkta can vermiş, kızı ise hayatta kalmış ama o da çok az yaşamıştı. Belki de Allah küçük kızın acı çekmesini istememiş, hem de annesinden ayrı kalmasına razı olmamıştı. Kim bilir... Kendini toparlaması kısa sürmüş, her şey normale dönmek üzere idi ki bu sefer de iş kazasında kolunu kaybetmişti. Bela geldi mi üst üste geliyordu nedense! Yarım insan kabul edilerek işten çıkarılması uygun görülmüş, bedelsiz kaybettiklerine bedel biçilerek cüzî bir tazminat verilmişti kendisine. Bir şey yapamamıştı olan bitene bön bön bakmaktan ve derince susmaktan başka. Daha sonra hiçbir yerde işe kabul edilmemiş, tüm girişimleri sonuçsuz kalmıştı. Artık sokaklardaydı. Küçük kızın ölümündeki hikmeti ancak o zaman anlamıştı. Şimdi ne yapacaktı? Ne kadar daha sürecek bu acımasız itiş-kakış? Yaşama tutunmak için bir sebep bulacak, kapanan kapılar açılacak mıydı? Yeniden insan yerine konulacak, gözler kendisine, varlığına yüklenen asılsız ithamlardan kopmuş olarak yeniden manasız, herhangi birine bakar gibi bakacak mıydı? Böyle dalmış düşünürken iri yarı bir adamın kendisine doğru yaklaştığını gördü. Hayra bir geliş olmadığı gelişinden belliydi. Merakla bekledi. Adam hışımla geldi ve kuvvetli bir tekme indirdi cılız vücuduna. Zavallı adam acıdan iki büklüm olmuş, korku dolu gözlerle bakıyordu tepesinde dikilen bu iri yarı adama. Acının iniltisi baharı gölgeledi. Sormasına gerek kalmadan haykırarak açıklama yaptı adam, ayaklarının dibinde kedi gibi büzülmüş bu zavallıya:

- Demek burada el âlemin çocuğunu kollayıp kaçıırıyorsun ha!

Şaşırdı. Kekeleyerek cevap vermeye çalıştı. Lakin buna izin verilmedi. Adam, darbını daha büyük bir öfke ile yineleyerek öncekinden gür bir sesle tekrar haykırdı:

- Eğer hemen buradan defolup gitmezsen o çelimsiz bacaklarını kırarım bir daha hiç gidemez-

sin!

Kimse müdahale etmedi. Herkes meraklı bir seyrile yetindi. Açıklamak istiyordu ama adamın laftan anlayacağı yok gibiydi. Bir kere damgalanmış, üzerine arsız bir etiket yapıştırılmıştı. Kolay kolay çıkacağı da benzemiyordu. Kabullendi. Öfkeli adam üzerine doğru eğilerek elini avını yakalamaya hazırlanan keskin bir pençe hıncıyla bedenine uzattı. Tutacağı bir şey bulamayınca şaşaladı. Duruverdi aniden. Onun durgunluğundan yararlanarak tek elinden aldığı dayanakla çaresiz kalktı, parkın dışına doğru yürümeye başladı. İki büklümdü. Tek eliyle sızlayan bedenini ovuyor, gömleğinin sağ kolu boşlukta sallanıyordu... Bu halini gören bazıları acırken bazıları duvar gibi kayıtsız kaldı. Az evvel onu tekmeleyen adam ise ardından tuhafça bakıyordu.

Öfke ile karışık hüzne kapıldı. Gülse mi, ağlasa mıydı karar veremedi. Birileri onu işe yaramaz görürken, birileri de kendilerine zarar verebileceğinden endişeleniyordu. Aslında hangisiydi? Muhasebesini yaparak ilerledi. Parktan epey uzaklaşmıştı. Dinlenmek için durduğunda beyaz ve yüksek bir duvar üzerine asılmış ilan dikkatini çekti. Duvarın üzerinde "bahçe işlerinden anlayan işçi aranıyor" ilanı asılıydı. Umudu tazelandı. Yorgunluğunu, hüznünü, öfke ve acısını, "**ayrışıklığı**" unutarak umutla yaklaştı. İhtişamlı kapı açık, bahçe büyük ve bakımlıydı. Eve doğru ilerledi. Usulca zile bastı. Kapıyı otuz beş - kırk yaşlarında gayet iyi ve temiz giyinmiş orta boylu bir hanım açtı. Sakin ve ağırbaşlı duruyordu. Görünüşü kusursuzdu. Önce her ikisi de birbirlerini dikkatle baştan aşağı süzdü. Ardından kadın, görüntüsüyle çelişen aksi bir sesle sordu:

- Ne var?

Adam önce utandı ve ürktü bu soğuk ve aksi ses-ten. Sonra cesaretini toplayarak kadına neden geldiğini açıklayabildi. Kadın aynı aksi ve soğuk tavrıyla hiç çekinmeden sıraladı cümlelerini:

- Aman be! hepiniz aynsınız. Açıkça dilenmeye geldim demeysin de namuslu ayaklarına yatıp iş arıyorum, dersiniz. Hadi kardeşim, hadi sana ayıracak vaktim yok benim. Başka kapıyı aşındır, hadi!

Umudu sönuverdi. Az evvel göğsünün tam ortasına usulca konan umut kuşları uçtu. Buza kesti bahar... Dokunaklı bir tebessüm yayıldı dudaklarına...

Dil dökmenin yararsızlığını tecrübe etmişti. Arkasını dönmüş, kapıya doğru ilerliyordu ki kadının o aksi sesi çalındı kulağına;

- Bana bak, kapıyı çekmeyi unutma sakın!

Aldırış etmedi, aynı kayıtsız tavırla yürümeye devam etti. Çıkmak üzere idi ki kapıdan içeri lüks bir araba girdi. Durup baktı. İçinden az önceki kadına benzeyen genç bir kız çıktı. Arka kapıyı açtı. Oradan da bir köpek fırladı dışarıya. Kendisini kovan kadın hâlâ kapının önündeydi. Eğildi, kollarını açıp beklemeye başladı. Bu sıcak ilginin karşılığını da aldı! Köpek, dili dışarda kadının kucağına atladı. Az önce kendisine aşağılayarak bakan ve kovan kadın şimdi eğilmiş köpeği okşuyor, öpüyordu. Özlemle kucaklaştılar. Bir süre böyle devam etti. Sonra genç kıza döndü. Endişeli bir merak ve adamdan esirgenen şefkatle sordu:

- Ne dedi doktor, nesi varmış yavrumun?

Kız umursamaz bir eda ile cevap verdi:

- Amaaan abla, yok bir şey. Doktor kırmızı eti bir süre kesin, bir şeyi kalmaz diyor,

Dedi ve içeri girdi. Kadın bu habere oldukça sevinmişti. Bir müjde tebessümünü yayıldı gergin dudaklarına. Az evvelki aksi kadın değildi. Neşelenmişti.

Büyük bir sevgiyle köpeği kucağına alıp o da içeri girdi. Adam hareketsizdi. Görüp duyduklarını, şahit olduklarını idrakte zorluk çekiyor, inanamıyordu. Kıyamet sessizliği düştü dünyasına... Kalakaldı ve donuklaştı. Caddede yankılanan korna sesi ile kendine geldiğinde olup bitenleri idrak ederek acımasız bir kıyasa başladı. Birden içinde köpeğe karşı müthiş bir kıskançlık hissetti. Kendisi günlerdir açtı. Karnını çöpten bulduğu ekmeklerle zor doyuruyordu. Yalnız ve sevgisizdi. Kimsenin umurunda da değildi. Horlanıyordu. Fakat bu köpek seviliyor, ilgi görüyor, üstelik kırmızı eti fazla yemekten hastalanıyor ve muayeneye gidiyordu. Bahçe kapısının camına yansıyan suretine takıldı donuk gözler. Dalga dalga bir isyan kabardı umudun sessizce kanatlanıp uçtuğu ıssız göğsünde. Öfkeyle seyretti. Baktı, baktı, baktı... Şimdi o da gülüyordu. İsyanını üfledi;

- İt kadar değer yok ulan!

Diye seslendi suretine bir yabancıya seslenir gibi. Zübde-i âlem gölgelendi...

Kadınlar kapıyı çoktan kapatmış, içeri girmişlerdi. İçerden kahkahaları ve köpeğin neşeli havlamaları duyuluyordu. Sarsıntısı devam ediyordu ama toparlandı. Çaresiz ve sessiz, geldiği yöne doğru gönlü kırık yürüdü gitti...

TENHA KOKAN HAYATLAR

Akif DUT

Sokağın sesi bastırıyor yalnızlığımızın kokusunu
Tutuşan telaşlar bir ince tül gibi
Ruhumuza dokunduğunda
Kalabalık gölgeler içinde susmayı deniyoruz.

Geniş meydanların ışıltılı camlarında
Kendi sesinin yankısını arayanlar
Akşamın duldasına sığınırken
Şehrin tenhasında kaybolan
Yorgun bir dilenci soluğunda
Gözlerini esrik uykulara teslim ediyor.

Tebessümlerimiz
Boşluğu ören bir kadının sözlerine dolaştığında
Önce ara. Sonra sor. Sonra da
Akşama yenilen yorgun kuşlarla
Akasya dallarında biriken hüznümüzü dağıt.

Kalabalık selindeyiz, kaybettik sesimizi
Sırtımızda çoğalıyor soğuk insan yüzleri
Ayaklarımızda ince korkular
Gün bitti, sıra çok
Koyu bir yalnızlık dağılıyor içimizi.

Sustuk sonra
Akşamın perdesi indi.
Tutunduğumuz gülüşler yağmura dönüşürken
Gözlerin de sustu.
Düş masalı gibi susarken her şey
Musalla taşına koyduğumuz yorgun hayatlar
Ne kadar da tenya kokuyor.

SANATIN RUHU VE GERGEFİN ÖYKÜSÜ

Emre KOÇ

Sanat hakkında bütün unsurlarını kapsayan bir tanım yapabilmek disiplinler arası yapısı nedeniyle zordur. Sanatın mitoloji, tarih, mimari, metafizik, ahlak, etik, bilim ve teknoloji gibi disiplinlerle ilişkisine yönelik çok faktörlü incelemeler sanat tasavvurunu ortaya çıkarırken geçmişten geleceğe kültürü taşıyıcı bir role sahip olması ise sembolizmin ve idealizmin kesiştiği sonsuzluk idesini keşfetmeye yönelik olanak sağlar. Özetle sanat, madde ve mana arasındaki ilişkinin içlem ve kaplamasını varlık ve imkân yasalarıyla ilişkilendiren varlık ötesine yönelik estetik, zarif, derin ve yüksek bir arayıştır.

Sanatla ilgili yapılan bilimsel tanımlarda yer alan "maddi ve zihni bir iş ve çabada izlenen özenli yol, yöntem", "üstün nitelikli öğrenme yöntemi" ve "estetik-eylem ilişkisini düzenleyen bilgi, bulgu ve kurallar bütünü"¹ şeklindeki belirteçler en az sanat ürünü kadar tasviridir ve bize tecrübe aktı hakkın da sınırlı bilgi verir. Sanat idesi ise var olan bu bilginin uzamında ortaya çıkan duyu, akıl ve haber ötesi gerçekliği parça bütün ilişkisi dışında ve harici delil niteliğinde tanımlar. Bunu bir örnekle açıklayacak olursak, zifiri karanlığın içinde geçen mekânsız ve zamansız bir sürecin akışında, şafak sökümüne doğru görüngü grileşirken ateş böceği misali yanıp sönen bir ışığı hayal edelim. Zifiri karanlıktan griye çalan görüngü varlığın bilgisi iken yanıp sönen ışık huzmesi ise esmâdır. Esmânın keşfedilmesi ise şimşek etkisine benzer. İşte sanat, şimşek etkisinin varlıkta ve algıda yayılmaya, yankılanmaya ve zamanla soğuyup somutlaşarak esmânın varoluş yolculuğuna devam etmesidir. Suje ve obje arasındaki diyalektik bilincin dış dünya ve düşünce ile sıra dışı deneyimi, bu deneyimin vacib, mümkün ve münteni şeklindeki bütün varlık sınıflarına orantılı ve tam uyumudur. Sanatın yaşamdaki derin, geniş ve yüksek deneyimleri sembolize ediyor oluşu, yazgısındaki manevi, aşkın ve mutlak gerilime dair taşıdığı arayış, sonsuzluk ve tamlık istencine yönelik ipucu niteliği taşır.

Sanat, aşkın olduğu kadar evrenseldir de. Bu evrensellik beraberinde yerelliği de taşır. Zira ikisi de sanatın dış dünya kapsamındaki tezahürleridir. Madenin cevher, araz, yer, yön, hareket, sükun, sayı gibi

ölçülebilir bilgisi sanatın keşif aktına olanak sağlar. Bu sebeple sanatın üslubu, tavrı ve ürünü coğrafyadan insana çeşitlilik arz eder. Bir sanat eseri, sınırlı renk kombinasyonu ile farklı zaman ve mekan boyutlarında sınırsız deneyime konu olabilir. Alp dağlarında yeşeren tabiat nüvesi ile Avusturalya ikliminde yeşeren nüvenin sanat eserine konu olması yerellik ve evrensellik hakkında edinilen bilgiye açılım sağlar. Aynı sanat eserine yedi milyar çift gözün bakışı, kulağın duyusu, dokunuşun duyusu ve kalbin hissedışı çarpan etkisi yaratır ve sonsuza doğru yayılımın çok faktörlü özelliğini gözler önüne serer. Diğer bir deyişle sanat, dış dünya söz konusu olunca yerelden evrensele ve evrenselden yerele doğru çift yönlü bir dalgalanmada keşif düzeyini yükseltir ve muhibbine yaşamın gün yüzüne henüz çıkmamış deneyim değerini sunar.

Sanatın kültürü taşıyıcı rolüne dikkat çekmiştik. Bütünden parçaya doğru giden anlam yolculuğumuzda işleme sanatının kültür araçlarından biri olan gergefle ilgili tarihi, antropolojik ve ontolojik bir çözümleme yaparak sanatın insan, tabiat ve tarihle ilişkisinin yerel-evrensel diyalektiğini kavramaya ve gergefe işlenen idenin hangi anlamları sembolize ettiğini ortaya koymaya çalışacağız. Böylelikle insanın, coğrafyanın ve tarihin iz düşümünde şimşegin yeniden çakışını beklerken "Sanat bize ne söyler?" sorusuna ikna edici cevaplar bulmaya ve varlığa yönelik insani umutla ilahi inayetin nasıl kesiştiğini/kesişebileceğini keşfetmeye çalışacağız.

İşleme sanatı, insan psikolojisindeki iki temel arzunun dışa vurumu olarak ortaya çıkar: birincisi boş yüzeyleri doldurma tutkusunu, ikincisi ise estetik arzudur.² Esasında işleme sanatına süsleme de denilir. Yaşama anlam katma ihtiyacı fıtridir. Dikey ve yatay ilişkilerde iyi veya kötü herhangi bir anlamın insan hayatında iz bırakacağı açıktır. Mesela bir sınıfa girdiğinizi ve boş bir sıraya oturduğunuz hayal edin. Karşınızda bembeyaz bir yazı tahtası. Hemen kenarında mavi, kırmızı ve siyah renkten oluşan tahta kalemeleri. Tahtaya bir şeyler yazma ve karalama istenci duyacaksınız ve ilk etapta bu eylemin anlamlı veya anlamsız oluşunu önemsemiyor olacaksınız. Zira boş

yüzeyleri doldurma tutkusu bilincin içinden gelen girdaba doğru sizi çeker. Zihinsel ve kişisel becerilerin keşfedilmeye başlandığı 0-6 yaş grubunda evin duvarını, buzdolabını, çamaşır makinesini, ahşap yüzeyleri ve sair kullanım eşyalarını eline geçirdiği herhangi bir aletle çizen, karalayan veya darp eden çocukların sayısı az değildir. Üstelik bu ilkel eylemin, ilk çağlarda yaşayan insanların mağara duvarlarına resim çizme işlemine benzerliği, doğal seleksiyonu kabul eden evrimciler için çok daha dikkat çekicidir. Eğitim-öğretim süreci bu psikolojik dışı vurumu düzenler. Boş yüzeyi doldurma tutkusunu değerli, anlamlı, saptanabilir ve ölçülebilir hale getirmeye çalışır. Çocuk artık evin duvarına Cin Ali resmi çizme ihtiyacı duymaz. Resim dersi, defteri, kalemleri, öğretmen, sınıf arkadaşları; bu tutkusunu deneyimleyebileceği kocaman bir kadrosu vardır. Boş bir yüzeyi doldurma tutkusuyla birlikte tezahür eden estetik arzu, yani bir şeyleri özenli, düzenli ve güzel yapma duygusu sanat idesini besler. Duyularını keşfetmiş birey, zihin yetisini ve akabinde sezgi gücünü keşfeder. Manevi olan ile temas kurdukça evreni genişler. Ruhun dolayimleri sinir hücrelerinden daha çok hassaslaşır. Birey için hayranlık, güzellik, uygunluk ve hikmet sadece teori değil boş yüzeyleri doldurma tutkusu kadar fitridir artık.

İşleme, kasnak ve gergef adı verilen araçlara gerilen deri ve kumaşın çeşitli renkteki iplik, altın ve gümüş, sim ve iğne kullanılarak yapılan bir süsleme sanatı şeklinde tarif edilmektedir. Bu sanatın ilk örnekleri M.Ö.2500'lü yıllarda Sümer kadın kıyafetlerindeki

geometrik motifli işlemelerde bulunmaktadır. Hitit, Frig ve Lidya uygarlıklarında ise işleme sanatı gelişimini sürdürmüştür. Türk işlemelerine ait ilk buluntular, M.Ö.1-3.yüzyıllara ait olan Altay Dağları'nda, Pazırık yöresinde bulunan Hun prenslerinin mezarlarında görülmüştür. Uygur Türkleri, Anadolu'da Selçuklularla devam eden tarihsel süreçte işleme sanatı Osmanlı Dönemi'nde en parlak evresini yaşamıştır. Osmanlı devrinde 16. ve 17.yüzyıl işlemeleri dikkat çekerken 18.yüzyılda işleme sanatı Barok ve Rokoko etkisi altında gelişmiş, 19.ve 20.yüzyılda ise sanayileşme ve makineleşmenin etkisiyle sanayi ürünlerinin kapsamına girmeye başlamıştır.³ Tarihsel sürece panoramik bir bakış attığımızda görüyoruz ki süsleme sanatı sosyal ve ekonomik yaşamın dönüşümüyle gelişirken beraberinde meta kültürün değişim araçları arasına dâhil olmuş, kültürel fonksiyonu zamanla azalırken sanat değeri dip kültürde var olmaya devam etmiştir. Yakın tarihte Anadolu kültüründe ise el sanatları adıyla işleme sanatının çeşitli örneklerine tanık olmaktayız. Özellikle kırsal bölgelerde yaşayan Anadolu insanı el işi, oyalama, boyama ve benzeri tekniklerle işleme sanatına katkı sunarken kentlerde Halk Eğitim Merkezleri'nde el sanatlarıyla ilgili kurslar açılarak süsleme sanatının kültürel fonksiyonu canlı tutulmaya çalışılmaktadır.

İşlemenin en temel aracı ise gergef ve kasnak denilen, üzerine nakış işlenecek kumaşların gerilmesine yarayan tahtadan bir çerçevedir. Gergef dört ayak üzerinde durur; bu ayak ve çerçeve istenildiği zaman sökülüp takılabilecek şekilde hareketli bir yapıya sahiptir. Gergef çerçevesinin üstünde sıra ile birçok delik vardır ve bunlara sırayla gergef bezi denilen kenar bezlerinin ipleri geçirilmiştir. Üstüne işlenecek bez, kenarlarından bu gergef bezlerine dikilir ve bu ipler çekilmek suretiyle işlenecek bez gerilir. Gergef işleyenler daima sağ ellerini bu bezin üstünde ve sol ellerini de altında tutarak iğneyi yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya batırmak suretiyle nakışı işlerler.⁴

İlk çağlarda süslemede insan başta olmak üzere canlı varlıkların tasviri de kullanılırken Türklerin İslamiyet'i kabulünden itibaren Türk işlemeciliğinde doğa tasvirleri daha çok tercih edilmiştir. Görüldüğü üzere işleme sanatı tarihi, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmelerin etkisiyle farklı motif ve ürünleri bakiyesine kazandırmıştır.

Özü itibarıyla iyiyi, güzeli, uygunluğu ve hikmeti temsil eden sanata yönelik farklı tasavvurlar ortaya çıkmıştır. Zira her sanat eseri bir sanatçının ürünü-

dür. Dolayısıyla mahiyetinde mutlak değerleri taşısa da sanatçının görece bakış açısı kaçınılmazdır. Öyle ki her sanatçı kendine has bir dolayım da eserini ortaya çıkarır. Eser, vücuda geldiği zaman, mekân ve benzeri dolayım/etkileşim faktörleriyle temas kurarak nitelik kazanır. En eski sanat kuramlarından biri olan mimesis/taklit kuramına göre, sanatçı gerçek sanatçının eserlerini taklit ederek kendi taklidi sanat eserini üretir. Sanat, hafıza ve yaratım işlevini bir arada taşır. Her sanatçı eserini ortaya çıkarırken kendi varoluşsal deneyimini temsil eder. Bu yönüyle yaratım işlevi sanatçı için ilahi bir bahş iken varlık konumu itibarıyla gerçek sanatçının eserindeki üstünlüğe teslim olduğuna yönelik itirafla kuramını oluşturur. Zira eserin güzelliğinden dolayı insan ruhunda meydana gelen üstünlük, hayranlık, güzellik, iyilik ve nezahet duyguları sünnetullah gereğince gerçek sanatçıdan, yani ilahi olandan zuhur eder, yayılır ve muhatapı etki altına alır. Sanatçı bu üstün duyguları acziyet halet-i ruhiyesiyle tasdik eder.

Sanat ve ahlak arasındaki ilişkiyi inceleyen düşünürler, fıtratın çift kutuplu yapısı nedeniyle farklı yaklaşımları benimsemişlerdir. İlk ve Orta Çağ'da sanat ve ahlak arasında güçlü bağlar kurularak insan ruhundaki serencamı ilahi inayete uygun hale getiren biçem ve tavırlar tercih edilmiştir. Modern dönemlerde özellikle Batı'da ise sanat ve ahlakın arası açılarak nesnellik adına sanata ilahi olandan bağımsız özerk bir alan tesis edilmek istenmiştir.⁵ Ne var ki insanlık, özgürlük mefhumu için sanatı kök değerlerinden arındırınca varlık felsefesiyle ilgili derin krizlerin içine düşmüş, estetiği hazza indirgemenin açtığı hasarı telafi edecek manevi derinliği, inceliği ve akıcılığı yitirmiştir.

Sanat ve ahlak ilişkisine yönelik dört farklı yaklaşım vardır. Bunlardan birincisi aşırı özerkçiliktir ki son dönem Batı dünyasında revaç bulmuştur. Bu yaklaşıma göre sanat ve ahlak birbirinden ayrıdır. Sanatın tek ilkesi güzelliştir; ahlaka uygun olup olmaması bahsi diğerdir. Yani sanat sanat içindir. İkinci yaklaşım ise aşırı ahlakçılıktır. Sanat güzellik ve haz meselesi değildir ve ahlaka içkindir. Ahlaka aykırı bir sanat eseri engellenmelidir. Bu yaklaşım da sanatın özgünlük ve özgürlük ilkelerini kısıtlayıcı etkisi nedeniyle tartışmaya açıktır. Üçüncü yaklaşım ölçülü özerkçiliktir ki, sanatta güzellik ve hazzın asıl olduğunu, ahlakın ise fûru olduğunu ifade eder. Sanata ilişkin dördüncü yaklaşım da ölçülü ahlakçılıktır ki, Aristoteles zamanından beri var olduğu ifade edilir. Buna göre sanat dar estetik sınırlar içine hapsedile-

meyecek kadar geniş kapsamlı olup ahlaki, manevi ve derinlikli özelliklerle iç içedir. Ahlakilik, bir sanat eserinin değerini artırıp azaltabilecek yapıya sahiptir. Dolayısıyla sanat ve ahlakı birbirini tamamlayan ve fakat dışlamayan iki temel ilke olarak görmek gerekir.⁶

İşlemenin çevreni gergefe dönecek olursak, motifin işlenebilmesi için gergef dört ayak üzerine kuruluyor. Belirli renkleri, ipliği, altını veya gümüşüyle önermeyi kurabilmek için aynı zamanda hareketli bir yapıya da sahip olan dört ayaklı bir düzenden bahsediyoruz. Böylece denilebilir ki işleme sanatında birinci ilke dengedir. Denge, kurucu bir ilke olmasının yanında esere içkindir de. Aşırılığa yapılan ilk çağrıdır. Her rengin, her fikrin, her hayalin ölçüsüzce tatbik edilemeyeceğini öğretir gergef bize. Varlığın tözsel yasalarını göz ardı edemezsiniz, der. Sanat, dört ayaklı bir tevatürle gün yüzüne çıkar. Matematik, geometri ve fizik en az metafizik kadar iç içedir sanatla. İşlemenin ikinci ilkesi ise harekettir. Dengeyi ve ölçüyü sağlayıp iynin ve güzelin imkânına ulaşabilmek için hareket de gereklidir. Renk ve hizaya yönelik seçimlerin yansyacağı zemini, yani kumaşı iyi ayarlamak gerekir. En güzel motifin, işlendiği kumaşta orantılı durması gerekir. Üçüncü ilke kesinliktir. Gergef bezi, ipleri kasnak deliklerine geçirilmek suretiyle gerilir ve işlemeye hazır hale getirilir. Zira sanat; esnekliği, belirsizliği, kararsızlığı aşan bir tamlıktır esasında. Sanatın ikna, çokluk, imtiyaz, albeni, sükse, ışıltı gibi yarım kalmaya mahkûm kaygıları yoktur. O sizi bedihi bir düzleme davet eder. Kayıtsız kalamayacağınız bir netliğe... Gergefi işleyen sağ elini yukarıda, sol elini ise aşağıda tutarak gergefi kavraması ise gayet manidardır. Helogramın popüler hale geldiği çağımızda antik medeniyetlerden günümüze gelen düalizm motifini serimlemek ne kadar etkili olur bilemeyiz fakat iyiyi ve kötüyü, güzeli ve çirkini, eksigi ve tamı, yükseği ve alçağı, geniş ve darı sağ ve solla ifade eden inanç ve kültürlere yeniden kulak vermek için gergefi işleyen iki elin konumuna odaklanmakta fayda var. Öyle ki iğnenin çift yönlü hareketi sanatın evrende nasıl yankı bulduğuna yönelik farklı bir pencere açar severlerine. Yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya... Sanatın gergef kasnağında gerçekleşen bu büyüleyici ritüeli, varlık hakkında düşünürken insana zerreden küreye genişleyen bir temsil sunar. Ve gergef kasnağında karşımıza çıkan sanatın son ilkesi ise derinliktir, deriz.

Peki eseri sanat ürünü haline getiren önermenin kurucu ilkeleri nelerdir? Gergefin geriminde tebellür

eden akisleri insicamlı bir şekilde temaşaya sunan müessir kimdir? Eseriyle hangi frekans aralığında buluşur? Kumaşı adım adım işlerken duygu ve düşünceyi önermeye nasıl katar? Öznellik ve nesnellik arasında nasıl geçişler yapar? Kültürümüzde gergef işlemeciliğiyle uğraşanların, daha ziyade çeyiz hazırlığı yapan genç kızlar olduğu yönünde popüler bir kabul vardır. Genç kızlar çeyizlik ipekli, sırmalı, nakış, kanaviçe, etamin gibi işlemleri gergefle yapardı. Tabi günümüzde çeyizlik işlemlerde fabrikasyon ürünlerin tercih edildiği de bir vakıa. İşleme sanatının unutulmuş el sanatları söylemiyle anıldığını, Halk Eğitim Merkezleri'nde açılan kurslar ile canlı tutulmaya çalışıldığını da zikretmek gerekir. En nihayetinde işleme sanatı, insan muhayyilesini harekete geçirerek kültürü taşıyıcı işleviyle estetik ve ruh arasında köprü olmaya devam etmektedir.

Gergefin çevrenine düşen çiğ tanesidir, müessirin eseri meydana getirirken dolayımıldığı yaşam izliği. Sevinç, hüznün, huzur, kaygı, itminan ve şüphe şeklinde uzadıya giden deneyimler zihinde deveren, kalpte cvelan ve ruhta tecessüm eder. Bitimsiz bir yolda yürürken insanın peşine anıları düşer. Bazen de şimdi ve buradanın her yeri kapladığı kasvetli bir panorama arz eder. Çoğu zaman ise geleceği tasarlar-

ken davetsiz bir umudun ufukta bir görünüp bir kaybolan esmâyı kelâma kibarca davet etmesidir. Dilin, düşüncenin ve doğanın imkânı; yıkımın, çözülmenin ve dağılmanın hem öncesinde hem de sonrasında estetik bir varoluş için meramı ifadede ilahi inayete mukabil dalga dalga yayılır. Mimesis/taklit müessirin kasnağında özgünlük ve özgürlük istencini daha sağlam, müspet ve güçlü bir zemin üzerine inşa eder. Sanat ruhun gözeneklerine sızar, ruh sanatın burçlarında dalgalanan töze sarmalanarak aydınlanır. Gergef insana inceliği, ince işçiliği, dikkati, sabrı, nezaheti, zarafeti ve beraberinde itminana ermeyi öğretir.

Zihnini yokla, kalbine dokun, ruhunu hisset. Yaşamı, gergefi itina ile tutar gibi tut. Tefekkür et, tahkik et, teemmül et ve hisset. En eski ipler ile yepyeni motifleri işle; acı da sevinç de ruhunda orantıya kavuşsun. Yaşam, hikmet nazarında elekten geçsin. Hayat dediğin, imtihan dediğin, kader dediğin, gerçek dediğin; hem ruhuna süzölsün hem de ruhundan süzölsün. Sadeliğin, özgünlüğün, özgürlüğün, arayışın, bitmeyen bir doluşun konforunu doyasıya yaşa. Öyle bir eser ortaya çıkar ki müessirin gayesine ve nizamına uygun olsun.

Dipnotlar ve Kaynaklar:

1. Turan Koç, "Sanat", DİA, Ankara 2002, XXXVI, 90.
2. <http://www.idesanat.com/69-icerik-Isleme.html>
3. Zübeyde Cihan Özsayiner, Türk Sanat Hat Sanatları Müzesi Koleksiyonunda Bulunan İpek Üzerine İşleme Hat Levhaları, Akdeniz Sanat Dergisi, 2012, cilt 5, sayı 10, 149.
4. http://www.unutulmussanatlar.com/2012/07/gergef_52.html
5. Cafer Sadık Yaran, Sanat ve Sanatçı Ahlakı, Diyanet Aylık Dergi, Haziran 2021, 14.
6. A.y.n.eser, 15-16.

TENHA

Mustafa IŞIK

güneş batıya yol alırdı sen gidince
ağacın dallarında kuşlar dururdu
penceremizde çiçeğin kalbi
bardak suyun yalnızlığını yudumlardı

yeniden hatırlatmıştı seni
kanı deli bir bahar yağmuru

duymuştum oysa taşın içindeki telaşı
habil'den kalma kanlı telaşı
hayra yorsam da ellerimin terini
dilim, zamana ad sormaya varmazdı

aramızda ölçülmemiş bir yalnızlık
dudağına konmaya iki "s" geçerdi
haritalar ortasından ordular geçerdi
sen şimdi bir şiirden geçerdin
birer cendereydi alfabenin harfleri

dünü unutmaya giderdin sen
buralara tekrar dönmeye giderdin
kağıt gibi yanarken kıvrılan gölgemiz
zamanı da kendiyle sürükleyen nehirde
üşüyen boynumuzu yedi defa yıkardı

bu gece de sağıldılar geyikler
onlar ki yağmur kadar inceydiler
sen beni gecenin en tenhasında
tekrar öldür kendinle, süveyla
bilirim gizemlidir gecenin ölüleri

HERKES KAMBURLARI İLE YAŞIYOR BU DÜNYADA

Çağlar SARITAŞ

Recep Kayalı'nın üçüncü öykü kitabı 'Kamburuma Üç Sebe'p' 2020 yılında okurları ile buluştu ve aradan bir yıl geçtikten sonra da 2.baskısını yaptı. Kayıp Rıhtım, 2020 yılı en iyi yerli öykü kitabı seçildi. Fakir Baykurt Öykü Ödülü kısa listesine girdi. Recep Kayalı 'Kamburuma Üç Sebe'p' adlı öykü kitabından önce 'Dip' ve 'Taşın Dedigi' öykü kitapları ile yazın dünyasına adım atmıştı. Kayalı, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun, edebiyatla ve yazın dünyası ile genç yaşlarında buluşan bir yazar. İzdiham, Mahalle Mektebi, Edebiyatist, Edebiyat Ortamı ve Hece Öykü gibi dergilerde öyküleri okurları ile buluşan Kayalı aynı zamanda Palto Öykü isminde bir fanzin kurup dört sene öyküye hizmet etti. Şu anda Bilge Kültür Sanat Yayınları'nda genel yayın sorumlusu ve editör olarak görev yapmakta.

Kayalı'nın 'Kamburuma Üç Sebe'p' adlı öykü kitabı; Kamburuma Üç Sebe'p, Gökte Uçan Hüma Kuşu, Persona Non Grata, Kör Kuyulardan Çıkarılan Hikâye, Önce Dağlar Kar Tutar, Çürüyen Gölgele Sonatı, Fikret Üçlemesi, Kenan Üçlemesi olmak üzere toplam sekiz öyküden oluşmakta. Öykülere bütüncül olarak baktığımız zaman Kayalı'nın repertuarının ne kadar geniş olduğunu görüyoruz. Baba-çocuk ilişkisini ele alan öyküler, distopik, mistik ve masalsı öyküler, büyülü gerçekliğin yer aldığı öyküler ile daha önce karşılaşılmayan bir tarzda yazılan öykü üçlemeleri ile Kayalı, okuru benzersiz bir öykü evreninde yolculuğa çıkarıyor.

Kamburuma Üç Sebe'p, Gökte Uçan Hüma Kuşu adlı öyküler baba-kız ilişkisi ekseninde ilerleyen; Kör Kuyulardan Çıkarılan Hikâye, Önce Dağlar Kar Tutar baba-oğul ilişkisi ekseninde ilerleyen öyküler. Kamburuma Üç Sebe'p adlı öyküde masalsı öğeler, Gökte Uçan Hüma Kuşu adlı öyküde hayali ve fantastik öğelerle karşılaşılırken, Kör Kuyulardan Çıkarılan Hikâye distopik bir düzlemde ilerlemekte. Kayalı, baba-çocuk ilişkilerini ele aldığı öykülerle ilgili bir röportajında şöyle diyor; "Babanın bir imge olarak gücü, otoriteyi hatta bizdeki karşılığıyla devleti temsil etmesini reddediyorum. Bütün bunların temelde en güçlü bağ olan sevgi ve merhamet duygularını köreltip ortadan kaldırdığını düşünüyorum. Bu sebepten öykülerimdeki baba-oğul ya da baba-kız ilişkilerinde sevgi, merhamet ve güven bağını öne çı-

kartmaya çalışıyorum. Kabul edilen değil bana göre kabul edilmesi gereken ilişki biçimini önemsiyorum."

Kamburuma Üç Sebe'p adlı öyküde, babasının kamburu ile dalga geçen okul arkadaşlarından dolayı utanç duyan kızına utancını yenmesi için mitolojik ve masalsı hikâyeler anlatan yüreği sevgi yüklü bir baba anlatılıyor. Kızı, utanç duygusunu yenip anlatılan hikâyelerle babası ile gurur duyuyor. Gökte Uçan Hüma Kuşu adlı öyküde; engelli doğan, yürüyemeyen ve konuşamayan kızına sıkı sıkıya bağlanıp hem çocuğuna hem de kendine umut aşılayan bir baba anlatılıyor. Baba-kız arasındaki gönül köprüsü, birbirlerini anlamalarına ve iletişim kurabilmelerine imkân tanıyor. Ne kadar doktorlar bunun mümkün olmadığını söylese de baba kız arasındaki güçlü bağ, kızının babası ile zaman zaman konuşabilmesine kapı aralıyor. Kör Kuyulardan Çıkarılan "Hikâye" de totaliter devlet anlayışına karşı bir başkaldırı göze çarpıyor. Bu başkaldırı eleştirel bir yaklaşımla, semboller aracılığıyla ele alınıyor. İnfaz köyüne getirilen mahkûmlar, önce halkın tepkisi ile karşılaşır. Mahkûmların ne suç işlediklerini bilmeyen halk mahkûmlara beddualar eder. Fakat infazlarını seyrettikten sonra da bu insanlar için merhamet gözyaşları dökerler. Mahkûmlar idam edilmeden önce halk kin ve nefretlerini kusar. İdamları çocukların izlemesi yasaktır fakat gizlice idamı izleyen çocukları cellat fark eder ve yanlarına gider, çocuklar bir anda ne yapacağını bilmez halde donup kalırlar. Cellat, çocuklardan birinin babasıdır. Çocuk dehşete kapılır, annesi babasını bir kahraman olarak anlatmıştır ona. Fakat babasının cellat olması çocuğunun kafasını kurcalar. Çocuk ileride otoriteye karşı ayaklandığında o da idam cezasına çarptırılır ve celladı da babası olur. Önce Dağlar Kar Tutar adlı öyküde, babası tarafından çocuk yaşta terk edilen ve uzun süredir babasını görmeyen ve babasının ölüm haberini almasıyla ne yapacağını bilemeyen bir evlat anlatılıyor. Annesinin ısrarı üzerine cenazeye giden karakter, üvey kardeşinde eksik kalan yönlerini görünce köksüzlüğünü derinden derine hissediyor. Çünkü babasının onları terk etmesi ile bir yanları hep eksik kalmıştır. Hikâyenin sonunda, babasının mezarı başında ne yapacağını bilemeden mezarı yumruklar, vurduğu yerden bir koku sızar, bu koku onu rahatlatır.

Çürüyen Gölgele Sonatı adlı öykü, büyülü gerçeklik tarzında yazılmış bir öykü. Bu hikâyede sirkte çalışan ucube görünümlü, yüzünde derin yaralar olan Eyüp anlatılıyor. Sirkteki gösterilerin sonunda yüzünde maske ile sahneye çıkan Eyüp maskesini indirerek izleyicileri dehşete düşürür. Sirk sahibinden Başkan satın alır Eyüp'ü ve evinin etrafında bekçilik yaptırarak insanlara korku salar. Bir gün kalabalık artar, Eyüp'ten korkmayan bir kız ona yaklaşır, Eyüp ne yapacağını bilemez bir haldeyken kafasına taş gelir ve kalabalığa engel olamaz. Kalabalığı ekip araçları dağıtır ve halk Başkana olan tepkilerini yeterince gösteremez.

Kayalı'nın öykülerine baktığımızda daha önce pek karşılaşılmayan üçleme tarzı öykülerle karşılaşırız. Fikret ve Kenan Üçlemesi adlı öykülerde, karakterlerini üç farklı zaman diliminde ele alan Kayalı bu öykülere kendine ait bir atmosfer yaratarak zaman olgusunu sabitleyip karakterlere ve duygu derinliğine yoğunlaşıyor. Fikret, kanseri yendikten sonra avlanmayı bırakır fakat köylülerin ısrarı üzerine ava çıkar. Domuzu avlar ama yavrularını avlamaya vicdanı el vermez. İkinci bölümde gençliğinin bir kısmını yatılı Kur'an Kursu'nda geçiren Fikret'in yaşadığı bunalım ele alınıyor. Üçüncü bölümde ise Fikret'in çocukluğunda arkadaşlarıyla oyun oynadıktan sonra sırt üstü uzanıp gökyüzünü seyretmesi, yüzüstü dönmesi ile sararan otların kokusunun aklını başından alması, esen rüzgâr ile ruhunun rahatlaması anlatılıyor. Fikret bu kokuyu ömrü boyunca taşır ve bu kokuyu duyduğunda huzur bulur. Diğer üçlemede ise Kenan, uyku problemi yaşayan bir çocuktur ve ömrü boyunca bu problemi beraberinde taşır. Çocukluğunda rüyasında bir kuzuyla konuşur, bir el başını okşar ve avucuna hurma bırakır. Uyandığında hurma avucundadır. Peygamber Efendimizin Kenan'ın rüyasına gelmesi anlatılmıştır. İkinci bölümde, Postane Memuru olan Kenan'ın eşini ve çocuğunu bir kazada kaybetmesi silik birer anı olarak anlatılır. Bu kaza-

da Kenan da kolunu kaybetmiştir. Anne ve babası ile sofrada bağdaş kurup yemek yerken kolunu utanarak sofranın altına saklar. Aslında onu etkileyen, kolunu gördükçe hatırına düşen kazadır. Son bölümde, emekli olan Postane Memuru Kenan'ın rutine bağlanan hayatı anlatılıyor. Günün sonunda evine döndüğünde peşinden gelen köpeği içeri alır ve hikâye sona erer.

Kayalı'nın öykülerinin genelinde toplum tarafından dışlanan, ötekileştirilen hatta ucube kabul edilen karakterler karşımıza çıkıyor. Kayalı, bir röportajında aslında bu karakterlerin normal birer insan olduğunu fakat bizim onları bakışlarımızla, hareket ve davranışlarımızla başkalaştırdığımızı şu şekilde dile getiriyor; "Kitaba ismini veren öyküde kahramanın bir acısı, eksikliği ya da kusuru var ama o bunu dert etmiyor. Bizler yaralarımızı unutma gibi bir yetenekle dünyaya gelmişiz. Ölümü bile unutuyoruz. Bu sebeple acılarımız ancak bir başkasının etkisi ile ortaya çıkabiliyor. Bu yüzden ben, oluşturduğum karakterlerin durumunda ajite edilecek bir şey görmüyorum. Bu onların normali. Kambur biri olsaydım dik yürüyen biri bana ilginç gelirdi. Ancak dış etkiler hayatınızı, yakın çevrenizi, sizden sebep olumsuz bir duruma iterse kusurlarınız ortaya çıkar."

Utanç, sevgi, umut, öfke, yalnızlık ve aşk gibi temalar etrafında şekillenen öyküler, akıcı bir dille aktarılıyor ve bir solukta okunacak türden. Dili sade ve akıcı olmasının yanında özenli sözcük seçimi ile her öyküde kurguya uygun bir atmosfer yaratıyor Kayalı. 'Kamburuma Üç Sebep' öykü kitabı dil, akış, kurgu, diyalog, bilinç akışı kullanımı ve duygu dengeleri noktasında, Kayalı'nın üslubunu net bir biçimde ortaya koyduğu bir kitap ve Kayalı bu öykü kitabından sonra Türk öykücülüğünde etki bırakacağını, yazın hayatında emin adımlarla ilerlediğini okuruna derinden hissettiriyor.

GÜNDÖNÜMÜ

Selim ERDOĞAN

Bir yoğun sis doldurur tüm boşluğu
Parçalı bulutlu düşüncelerin
Gün örtünürken siyah pelerin
Zamanın ruhunda his sarhoşluğu

Sırtını yaslarken koca dünyaya
Yıldızlar düşerler bir bir yerinden
Ay masum tebessüm salar derinden
Sarar bünyeleri bu eşsiz rüya

Kirpikler titreyen bir mum alevi
Bilmezler son esen soğuk rüzgârı
Dillerde sıcacık yaz şarkıları
Kalplerde yaşatan bir tutam sevi

Dağılır kaybolur ortaya çıkar
Serin bir sonbahar sabahı gibi
Göğün bahçelerle günahı gibi
Soyunur ağaçlar arsız aşikâr

ŞEHİR VE KAR

İsmet KANBER

Kuş tüyünde uyuyanların düşleri, toprakta uyuyanlarınkinden daha güzel değildir. Halil Cibran

Toprağın suyla hatıraları vardır. Denizin dalgayla, bulutların yağmurla; dağların karla hatıraları vardır. Evimizin güneye bakan kapı ve penceresinden her zaman dağlar görünür. Bizim için orası kibleye bakan taraftır. Günün belli zamanlarında kibleye döndüğünüzde en yakınınızdan uzaklaşır, gözünüzün alabildiği en ötedeki noktaya bakarsınız. O anda yakınlar buğulanır, en uzaklar netleşir gözünüzde. Ruhunuzla, kalbinizle oradasınız; en net gördüğünüz noktada...

Berfepîr (eski kar) dediğimiz nokta en uzağımda ama en yakınımda belirirdi. Yüksek ve heybetli dağlar arasında bembeyaz görüntüsüyle kar, her mevsim aynı şekle bürünür; yaz aylarının en sıcak günlerinde bile terk etmezdi kible yönündeki beyazlığını. Biliyordum. Kuşlar, yaban hayvanları, sürüngenler; yulky atları, koyunlar, büyük ve küçükbaş hayvanların hepsi, ağustosun o kavurucu günlerinde buz gibi kar suyuyla hayatta kalırdı. Ve dahi çobanların otlaklarına hayat verdiği gibi, kaval seslerine de eşlik ederdi kar sularının şırıltısı.

Yaylanın hasreti karla başlardı. Bahar gelince bereket karla ölçülürdü. Sıcak havalarla birlikte kendini

toprağa bırakan karlar, kilometrelerce ötede bir kaynağa dönüşür, ovada hayat olurdu. Çeşit çeşit bitkilerin toprağa düşmüş tohumları, karların erimesiyle yeşillenirdi.

Düşlerimde bir perde gibidir kar. Ne zaman beyaz yorgana sarılsam toprak olurum. Kışın keklik avına uçar aklım. Bir metreye yakın kar kalınlığında av kovalamak, lastik ayakkabıdan sızan suyun ayağını ıslatması pek umursanmazdı bu kavgada.

Kar temizdi. Tertemizdi. Bembeyazdı. Kızağımla toprağın arasındaki dosttu kar. Damlardan küredigim kardan evler yapardım. Kendime küçük dağlar yaratırdım. Merdivenler döşerdim yukarılara, her basamağı kardan. Karlı günlerin yumuşaklığı başka olurdu. Nedense serinlikle birlikte sinirler yumuşardı kar taneleri indikçe yere. Belki bize anlatılan hikayelerin etkisiyle idi. Her kar tanesine bir melek refakat ederdi. Böylece yağan kar değil, melekti. Yeryüzü meleklerle bezenirken, düşler uçuşurdu kar taneleriyle. Senenin dört mevsimi dağlarda beyazlık kaybolmaz şimdilerde. Ne dağlar kara küskün ne karlar ihmalkar bereketinden. Dağ aynı dağ, kar aynı kar, kible aynı kible...

Karlar şehre inince değişti her şey. Dağda bir başka, ovada başkadır havalar. Dağların, ovaların bağı zengindir, geniştir. Yâr üstüne yâr sevmek değildir kar üstüne kar yağması. İnsan kalbi gibi soğuk değil tabiatın yüreği; suya, yağmura, borana açıktır kapısı. Kasabaya, şehre gelince bir başka yağmaya başladı kar. Tabiatı besleyen rahmet, zulmete (!) dönüştü şehirde. Beyaz melekler beyaz çile oldu insan hayatına. Fabrikalar, kuleler, geniş caddeler, devasa şehirler yükselirken kar bir eziyetti insanlar için. Modern zamanların yaşam biçimi tabiata kafa tutarken artık karları da küstürdü. Mevsimler birbiriyle karışık. Bulutlar bilmiyor duracak yerleri. Şehre kar inmemeli. Sokaklarda teknoloji hakimiyeti. Gökyüzünden özgürce yere süzülen karlar insanları esir alıyor artık. Kar esareti!

Modern insanın yaşam mücadelesinde tam bir baş belası. İnsanın tabiatı ele geçirmeye çalışması ve onu kendi menfaati için kullanma isteği, doğa ile

arasında bir savaşın başlamasına yol açmıştır. Kentleşmeyle birlikte mekanik bir yaşamın içinde kalan insan doğaya da tahakküm ediyor. İnsan doğadan uzaklaştıkça kendine de yabancılaşır. Toprağa ten değmeden tinler şifa bulamaz. Bir nefeslik temiz havanın hasretiyle tutuşurken, gittikçe de büyüyor şehirde yaşama merakı. İnsanların büyük çoğunluğu artık şehirlerde yaşıyor. Sanayileşme ile başlayan modern yaşam tarzı, insanları şehirlerde yaşamaya mecbur etti. Her türlü imkanın elde dildiği şehir yaşamına yok demek de olası değil. Birtakım avantajların yanı sıra kaybedilenler aslında daha fazla. Kala-balık, iş telaşı, zamansızlık, her şeye para yetiştirme derdi insanı insana unutturdu.

Şehirde, doğadan gelen her şeyden yoksunsunuz. Rüzgarın sesi, yağmurun kokusu, toprağın enerjisi; gökyüzünün genişliği, yıldızların parlaklığı, güneşin doğuşu ve batışı gibi doğanın insan ruhuyla bütünleştiği her şeyden... Kar yağışının tabii güzelliğinden de mahrumsunuz şehirde. Kar, şehirde ancak kısa süreli çocuk sevinçleriyle yaşanır. Zevkten, incelikten, estetik mimariden yoksun devasa şehirlerde büyüyen çocuklar, gençler, tabiatın kendilerine sunduğu sınırsız ilhamdan ne kadar haberdardırlar? Doğanın insandan öç alışından söz edilir genelde. Seller, depremler, kasırgalar ve nihayetinde çığ... Bunların insan hayatı için bir facia olması yine de insan kaynaklıdır. Doğayı fethetme ve onu kendi menfaati için kullanma hırsıdır aslında facia olan. İnsan, kendini yeryüzünün tek sahibi gibi görüyor. Diğer bütün canlıların yaşama hakkı yokmuş gibi kendi etrafında dönen bir dünya tasarlamaya çalıştıkça insan, kaybeden kendisi olacaktır. Toprağın, suyun, hâsılı doğanın karşısında eğilmeyi öğrenmeyen insanın ne kendi türüne, ne diğer canlılara ne de cansızlara bir faydası olacaktır.

Dağlar yüceliğimizdir, yağmurlar yumuşak kalbimiz, nehirler sevdamız; gökyüzü aynamızdır, toprak damarımız ve kar tane tane, buram buram gönlümüze dökülen aydınlık... Bakınız ne diyor Nazım Hikmet bir şiirinde:

*Lambayı yakma, bırak,
sarı bir insan başı
düşmesin pencereden kara.
Kar yağıyor
karanlıklara.
Kar yağıyor...*

Kendi gölgesinin kar üzerine düşmesinden bile rahatsızlık duyan bir inceliğin sesidir bu. Karanlığı yok eden bir ışık gibi.

*Lambayı yakma, bırak!
Kalbe bir bıçak gibi giren hatıraların
dilsiz olduklarını anlıyorum.
Kar yağıyor
ve ben hatırlıyorum*

Kar yağıyor ve dilsiz bir şair hatırlıyor kar taneleriyle kalbe saplananları. Kar ve Hatıralar şiirinde bakın nasıl da güzel tarif ediyor Cahit Sıtkı mahşeri:

*Kar yağıyor, yine kar, yine kar, yine mahşer gibi kar.
Sanki güller içinde gülen taze kadınlar,
Bana beyaz buseler, beyaz buseler yollar;
Sanki güller içinde gülen taze kadınlar.
Bir rüya görür gibi gözümde sevinçler var.
Beyaz bir sükût işte: kar yağıyor, kar, kar, kar;
Sanırım ki uçuyor gözümde hatıralar.
Beyaz bir sükût işte: kar yağıyor, kar, kar, kar...*

Güller içinde taze kadınlardan beyaz buselerle bir mahşer yaratır Cahit Sıtkı. O da sükût içinde tıpkı Nazım Hikmet gibi ve yine ikisinin gözünde uçuşan hatıralar. İnce ve sanatkâr ruhların tabiatıdan aldığı ilham bu işte. Siz, tabiata merhametle muamele etmezseniz, sadece kendinize düşman yaratırsınız. Kar sizin için her zaman bir engel olur ve asla anlamayacaksınız karın Sezai Karakoç'ta yarattığı imgesel zenginliği:

*Karın yağdığını görünce
Kar tutan toprağı anlayacaksınız
Toprakta bir karış karı görünce
Kar içinde yanan karı anlayacaksınız*

Kar üzerine yazılmış en güzel şiirlerden birisi, Cenap Şahabettin'in Elhan-ı Şita şiiridir. Bir tabiat olayının kelimelerle bu kadar güzel canlandırıldığı az görülmüştür. Tabiat ile insan ruhu arasındaki ilişkinin derin ve samimi izahıdır bu manzara. Tabiat karşısındaki hassasiyet ve kar tanelerinin zengin imajlar yoluyla anlatımı, insan ruhunu adeta teskin etmekte ve uçan bir kelebek gibi hafifletmektedir.

*Bir beyaz lerze, bir dumanlı uçuş,
Eşini gaib eyleyen bir kuş gibi kar
Geçen eyyâm-ı nevbaharı arar...*

*Ey kulübünsürûd-i şeydâsı,
Ey kebûterlerin neşideleri,
O baharın bu işte ferdâsı
Kapladı bir derin sükûta yeri
Karlar
Ki hamûşâne dem-be-dem ağlar...*

Evimizin penceresinden görünen berfepîr, şehrin kesif ve boğucu havasında hatıralarıma karışıyor. Savaşlarda ve ağaç dallarında tutunan karlar gibi hep inatla, karların özgür uçuşlarını düşleyeceğim.

Şehre yağın çile değil; karların düşlerine şehirler engel.

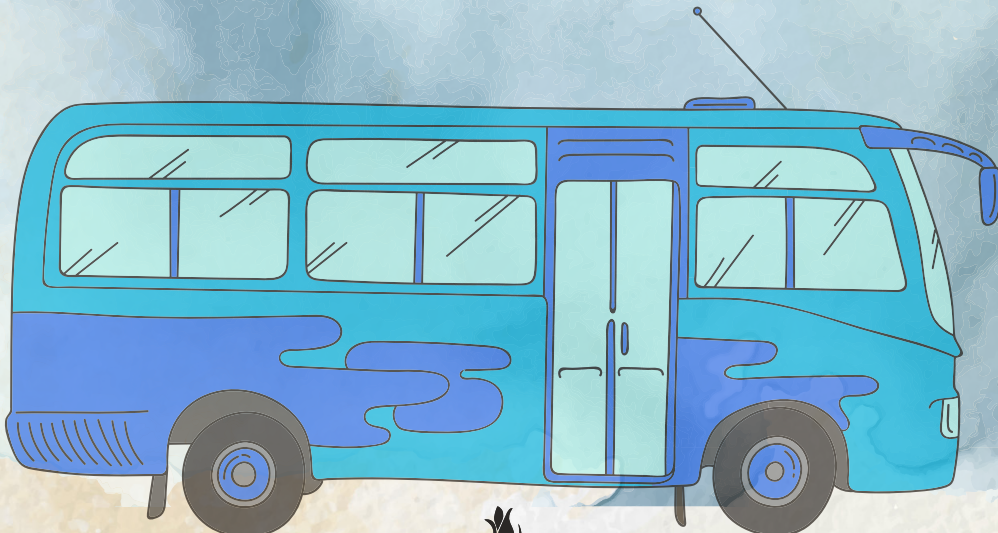
MAVİ OTOBÜS

Servan ERDİNÇ

Çıktın yine karşıma yumuşacık sesinle
Çiçekli gözlerimi götür mavi otobüs
Ufkumu boğan her sis dağıldı nefesinle
Verimli sözlerimi götür mavi otobüs

Gideceğin yerlerin simsıcak saçlarına
Bir zaman ortak oldum sevdanın suçlarına
Ölümsüz bir rüyanın tüm parmak uçlarına
Sızlayan izlerimi götür mavi otobüs

Tekerlekleri saran korna sesleri ancak
Yetişirsin sendedir Mecnun'dan kalan sancak
Bak, cennetten bir hava açtı sana bin kucak
Yaş dolu yüzlerimi götür mavi otobüs

RENGE UYGUN HAYAT (Öykü)

Bengül ALKAN

Ayaklarımın altındaki tahtaları gıcırdatarak izliyorum, rüzgârı bol, karlı tepeyi. Fincandan çıkan dumanın buharı hoşuma gidiyor, burnumu daldırıyorum içine. Tıpkı çocukluğumda yaptığım gibi. Üç ay oldu. Şehirden oldukça uzak olmasına rağmen her gün onca yolu gidip gelmeyi göze alıyorum. Sırf şu huzurlu tekilliğimi sezinlemek için. En sevdiğim melodi, eski bir pikaptan taşarken, yakınlarda bir anıda buluyorum kendimi. Düşünmek... Birçok insan, derinliği olmayan tek düze şeylerle geçiriyor yaşamını. Kim bilir belki öyle olsam daha mutlu olurum. Ama ben mutlu olmak istemiyorum ki. Manzaramın tam önünde, yumuşacık minderleri olan sallanan bir sandalye var. Düzenlemesini tek tek bizzat yaptığım evime, gurur ve korkuyla bakıyorum sık sık. Hayatta ilk defa kendi kararlarımı kendim vererek kurduğum yuvamı kaybetmekten ürkerek.

Duvarları beyaz boyalar ve tablolarla çevrili ferah salonumun kocaman kitaplığı, rahat ve gösterişsiz koltukları, ayaklarımı ısıran etnik kilimiyle ruhumu sarmalıyor. Pek kimseyi davet etmiyorum. Burası benim özel alanım ve müsaade etmiyor gözlerim başka renklerin değmesine. Üç gündür elimde yaprakları sararmış kara kaplı eski bir kitap var. Vuslata eren aşk büyüsünü kaybedince kitabın sayfaları da cezbetmiyor artık beni. Şu karlar erisin de bahçeme

pembe güller ekeceğim. Ellerimle sulayıp okşayacak, yaşamla mücadeleye hazır şekilde büyüteceğim onları. Üst kattaki minik balkonumda soğuğa dayanıklı bitkilerim var. Toprağını, suyunu eksik kılmadığım.

Güneş en tepeye ulaşmadan hazırlanıp çıkmalıyım. Beyaz pantolon, yünlü beyaz kazak ve beyaz kar botu giymeyi tercih ettim bugün. Kara karışmak, fark edilmemek istiyorum. Ama tutamayıp kendi kendimi arar dururum korkusundan, pembe kabanımla aynı renk şapkamı geçiriyorum başıma. Saçlarımın buklelerine tutunuyor kar taneleri, kapının dışına adım attığım an. Çok sürmeden yaşam mücadelesi son buluyor siyahlıklarım. Küçük arabamı hızlandırıyorum, yol boyu kar. Şehrin girişinde başlıyor çoğunluğun korkusu. Ofise yakın pastaneden pembe renkli makaron bezeler alıyorum bir kutu. Fırından yeni çıkmış, taptaze. Köşedeki çiçekçi kadın pembe güller tutuşturuyor kollarıma.

Yüzümdeki yersiz tebessümle ofisin asansöründe buluyorum kendimi. Aynada iyice süzüyorum aksimi. Beyaz ve pembenin eşsiz uyumu. Yüzümü hafiften solgun buluyorum. Henüz ikinci kattayız. Altıya varana dek hafiften pembe bir rujla renklendiriyorum dudaklarımı, az da olsa yanaklarımı. Koridor boyu karşıda bilinmez, görünmez bir boşluğa sabitliyorum gözlerimi. Odanın kapısını açıp içeriye gire-

ne kadar tuttuğum nefesimin özgürlüğüne izin veriyorum. Oda havalandırılmış, masanın tozu alınmış belli. Pencerelerden biri açık kalmış; fena bir rüzgâr, efsunlu parfüm gibi yayılıyor tenime. Şehirde hiç kar yok. Çalışanlar küremiş.

Masadaki sarı düğmeye dokunuyorum. Şekersiz bir kahve istiyorum. Gözüme ilişiyor aldığım makaronlar. Neden bu kadar fazla aldım ki? İnsanlara selam bile vermek gelmezken içimden böyle bir iklimde bulunmak abes kaçmaz mı? Ya da onlar geri çevirmezler mi bu daveti? Pembe bir kurdeleyle süslenmiş kahverengi, şirin bir görümü var kutunun. Usulca açıyorum. Rastgele bir tanesini seçip minik bir ısırık alıyorum. Sabahtan beri sadece kahve içtiğimi anımsıyorum o an. Uzun zamandır yeme alışkanlıklarım değişti. Aslında beni yaşamda tutacak kadarını alıyorum mideme. Sızım sızım sızlıyor iç organlarım. Ama ruhum izin vermiyor öğle yemeğine inmeme. Çünkü ister istemez insanlarla muhatap olmak zorunda kalıyorum bu gibi durumlarda. Hele ki tanıdık yüzler varsa o mekânda, bir saniye bile durmak istemiyorum. Ve zorunlu haller dışında alışveriş yapmak, birileriyle iletişim kurmak istemiyorum.

Ama o pastaneden gelen koku ve çiçekçi kadının pembe gülleri sanki antibiyotik etkisi yaratmamış mıydı? Ruhum temizlenmemiş miydi o an? Ama yok, olmaz. Kendime söz verdim bir kere. Boşuna mı şehrin bir ucunda, dağın başında bir ev tuttum? Sonraki yaşamımı böyle geçirmeye boşuna mı yeminler ettim? Belki sadece çatlamış elleri olan çiçekçi kadınla ve pastanenin sahibi tombul adamla konuşma izni verebilirim kendime. Bu kadarcık kaçamaktan ne zarar gelir ki? Yeminimin ruhu bile duymaz. Sanki evimin bahçesindeki dev ağacın yapraklarında eriyen kar tanesinin yere düşüşü gibi bir etki yaratır.

Düşüncelerim ve sorumluluklarım eşliğinde günü yine elimden geçiriyorum. Hızlıca aşağıya iniyorum. Ofisten geç çıktığım için çiçekçi kadın gitmiş. Pastane de kapanmış. Ertesi sabah karlar gittiğimi anlamasın diye aralarına karışıyorum. Bembeyazlığa uyan makaronlar ve güller ben söylemeden usulca geliyor bana. Diğer sabah sarı, sonra mor, sonra kırmızı... Renklerin dünyama girmesine izin vererek geçiriyorum sabahlarımı. Renklerim, uzun, karlı yol, hızlıdan yavaşa sürdüğüm arabam, ofisin içimdeki insansızlığı eşliğinde...

GEL

Ramiz AYDIN

Bu yıl bahar gelmedi, bütün günler kış bana;
Çiçeksiz, gülsüz kaldım; tez zamanda çık da gel.

At izi it izine nasıl karıştı? Bilmem;
Önümde kaleler var, surlarını yık da gel.

Sevgi ordusu kurdun, nefrete açtın savaş;
Görmek isterim seni; konuşalım, tek de gel.

Işıksızım burada, kara bulutlar engel;
Bulutların boynunu teker teker bük de gel.

Karanlık kırk doğurdu, zulmet doldu ruhuma;
Binlerce meşaleyi haydi durma, yak da gel.

Şayet gelmeyeceksen şölen yapar karanlık,
Aydınlansın gökyüzü, şimşek gibi çak da gel.

Kalbi geniş biriyim, dümdüz ovada ırmak...
Sular seller misali, coşkun selce ak da gel.

Güneşime güz düştü, zemheri gelir artık;
Gelişin nevrüz olsun, yaz güneşi ek de gel.

Mesele yaşamaktır, yaşamak yüreği şen;
Mutluluk bayrağını zirvelere çek de gel.

Bekle, bekle gelmedin; naza çekme kendini,
Sen cömert bir güneşsin, şafak şafak sök de gel.

YENİDEN DİRİLMEK

Kemal ÖZAYDIN

Yeni güne, her yeni an'a Bismillah.

Bismillahirrahmanirrahim ile başlanmayan her anlamlı iş bereketsiz ve sonuçsuzdur, buyurdu o Yüce Resul.

Dedik ya "ümit vardan ötedir", ümitsizlik emirle yasaklanmıştır, çaresizlik, çıkmazlar, ye's kınanmıştır.

Öldük, bittik nidaları tevekkül yokluğu veya eksikliğinin bir neticesidir; muhakeme edilmeden, düşünülmeden anlık tepkileri ortaya koymaktadır.

Ölüm; acı gerçeklik, hüznü veren sivruluş, görünenin görünmezliği, bilinenin bilinmez oluşu.

Her ne kadar "şeb-i ârus" dese de aşkın imamı Mevlana Celâleddin Rumi.

Herkes de Mevlana olmadığına göre yalın gerçeklik; ölümün insanoğluna

acı verdiği, yüzünün soğuk olduğudur.

Anlık tepkilerden sıyrılıp düşünme ve tefekkür iklimine gelince, duygular dinginleşir. Akl-ı selim galip olunca ise Yaratan Allah'a kavuşmak; dünya gurbetinden ebedi yurda, nihayetsiz kerem sahibinin mutlak adil yargılaması sonrası ölümsüzlüğü yudumlamak...

Öldük, bittik denilen, sona erdi, yok oldu dediğimiz tam o nokta ise pek tabiidir ki yeni bir başlangıç, tohumun toprağa atılması.

Ölüm, ölümsüzlüğün başı. Kayıtlardan kurtulma, hareket alanının genişlemesi, gerçek özgürlük.

Kaydı anasırdan çıkıp
Can dost eline uçalı
Gıpta kılar bu haline

Şems ü kamerle asuman
(Osman Hulusi Efendi.)

Ayrı bir konu ama din, özgürlüğü nefsin isteklerini kontrol altına alma, yönetme olarak görür. İlahi kodlarda meşru olanla olmayana göre ayarlanmış şekilde. Çağdaş zamanın insanı ise nefsin her istediğini yapmayı özgürlük olarak görme gibi bir ön kabulle başlar hikâyeye...

Yeni başlangıç, Ümmül Kitap'ta çokça zikredilen, ısrarla vurgulanan bir husustur. Yüze yakın ayette yeni bir başlangıcın olacağı ve bunun ilk başlangıçtan daha kolay olduğu zikredilir.

Atalar sözü "Allah kimseyi gördüğünden geri koymasın" diyerek özetlemiş çok sözle anlatılacak konuyu.

Konumuz aslında yitirdiğimiz medeniyet tasavvuru ile ilgili. Üç kıtada at koşturup gönüllere kandiller yaktığımız, adeta beşeriyete mutluluk dağıttığımız zamanların yâd edilmesi ile ilgili. Şehirleri şehir, mahalleleri huzur, mabetleri (din, inanç ayrımı yapmadan) sığınılacak en emin yerler yaptığımız, insanı insan olmanın ötesinde başka bir yargı ile yargılamadığımız, Müslüman Türk'ün şanlı tarih sayfalarına duyduğumuz özlem ve bu kutlu mazinin yeniden dirilmesi.

Gördüğümüz değil ama okuduğumuz, bilgi ile haberdar olduğumuz, günümüz teknolojileri sayesinde görsel canlandırmalar ile daha yakın gerçeklikte izleyebildiğimiz geçmişimiz, özlem duymaya değer, yâd edilmeye layık şanlı bir tarih, kültür ve topyekûn medeniyet birikimi barındırıyor.

İnsanlığa hizmet, eser üretimi, insan yetiştirilmesi, kültür, sanat, tıp, astronomi, matematik, vb gibi alanlarda zengin bir geçmişimiz var. Zaferlerimiz, destanlarımız; bugüne, geleceğe ve bütün insanlığa iyi miras kalacak, güzel örnek olacak örf, âdet, gelenek ve göreneklerimiz var. Başarılarımız, buluşlarımız var. İsimlerini saymakla yorulacağımız insanımız, eserimiz var. Çağ kapatıp çağ açmışlığımız var.

Bir güzel başlangıçla, doğuşundan itibaren kendi et-

rafından bütün dünyaya doğru genişleyerek insanlığa neler katmışız, akılda kalacak örnekleri sıralamak isteriz:

Mensubu olmakla şereflendiğimiz, bahtiyar olduğumuz, dünya ve ahiretimizin tek ümidi Ur-vetül Vüska'mız İslam Dini 610 yılında o zaman "medeni..!" denilen dünyanın uzak bir bölgesinde doğdu.

Peygamberimizin vefatından yüz yıl sonra İslam orduları Paris'in kapısına dayandı. 732 yılında İslam orduları ile Franklar arasında yapılan Puvatya (Poitiers) savaşında İslam orduları (maalesef) yenildiler. İngiliz tarihçi Gibbon şöyle demektedir. "Şayet bu savaşta Müslümanlar galip gelseydi belki şimdi Oxford Üniversitesinde Kitâb-ı Mukaddes yerine Kur'an tefsirleri okunacak ve sünnet edilmiş halka minberlerden Muhammed'in dininin kutsiyeti ve doğruluğu ispat edilecekti."

629 yılında Çin'e giden İslam öncüleri hükümdar Tay Çung'tan izin alarak İslam'ı anlattılar ve camii inşa ettiler.

Endülüs üzerinden Avrupa'ya giden İslam ordularının bir amacı da kuzeyden gelip İstanbul'u fethetmekti ve böylece hilal şeklinde bir coğrafyayı İslam'a kazandırmaktı.

Endülüs'ün Avrupa'dan çekilmesi arifesinde, Anadolu'da büyüyen Müslüman Türk dalgası bu defa İstanbul'u fethederek Viyana kapılarına dayandı.

Medeniyet kolay kurulmadı, sürekliliği, kadimliği gelişigüzel oluşmadı. Müslümanlar gittikleri yerlerde tahribat yapmadılar; eser yaptılar, insan gönüllerini alperen gelenekleri ile kazanmayı bildiler.

Buldukları bilgi ve sanatları "İlim müminin yitik malıdır nerede bulursa alsın." emr-i resulüne uygun olarak aldılar, geliştirdiler. Hindistan'da ipek dokuyan ustaların parmaklarını kesen İngilizler gibi yaptılar.

En önemli kültür malzemesi olan kâğıtta Müslüman imzası var. Bermekoğulları veziri El Fadıl Bağdat'ta kâğıt imalathanesi kurdu. Çin kökenli bu üretim daha sonra İspanya üzerinden Avrupa'ya geçti. Semerkant, uzun süre kaliteli kâğıt üretiminin merkezi oldu.

Nizamiye medreseleri İslam ülkelerindeki üniversitelere örnek oldu. Bağdat'ta Mustansiriyye Medresesi'nde hukuk, pozitif bilimler, edebiyat ve sanatın okutulduğu uluslararası merkez kuruldu. Bu uluslararası ilim merkezleri daha sonra Paris'te dört Hristiyan milletin birleştirilmesi yoluyla taklit edilmiştir.

Marrakeş'te halife Ennasır, İbn i Rüşd ile Aristo ve Platon hakkında tartışırken Batı dünyasında aristokrat seçkin kesim okuma yazma bilmemeyi marifet sayıyordu.

Emevi halifesi Hâkim 400 bin ciltlik kütüphaneye sahipti. Ancak 400 yıl sonra "bilgin" lakaplı Fransız kralı V. Şarl 1000 civarı kitapla övünüyordu. Kahi-

re'deki El-Aziz Kütüphanesi'nde 1.600.000 cilt kitap vardı.

Hollandalı bilim insanı Dozy: "Avrupa'da okuryazarlık sadece kilise çevresinde mevcut iken Endülüs'te yaşayan nüfusun nerdeyse tamamı okuryazardı." demektedir.

Saraybosna; su şebekesine Viyana'dan 378, Londra'dan 148 yıl önce kavuşmuştur. 1965 te yayımlanan İtalyan gazetesi "Paris'teki evlerin % 80 'inin tuvaletinin olmadığını" yazmaktadır.

İbn i Sina, Farabi, El Kindi, Harezmi, Gazali, Biruni, Cezeri, Katip Çelebi, İbni Haldun, Ali Kuşçu, İbn i Hayyan, İbn i Rüşd, İbn i Heysem, Mimar Sinan, Akşemseddin, gibi kıymetlerimizin eserlerini saymağa kalemimiz yetmez; isimlerini sayarak rahmet, minnet ve şükranla analım.

Orta Asya'dan dünyanın diğer bölgelerine dağılan Müslüman Türk'ün Anadolu yolculuğu malumdur ki Sultan Alparslan'la Malazgirt'te başladı ve bu kutlu yolculukla doğunun ışığı dünyanın batısına taşınmış oldu. 1064 yılında Sultan Alparslan'ın Ani'yi fethi sonrası, Ebul Menucehr isimli komutan Sultan'ın direktifiyle doksan dokuz basamaklı minaresi, her otuz üç basamakta bırakılan havalandırması ile hem eser yaptı hem de bu esere ruh vererek Anadolu'da ilk camiyi inşa etti.

Selçuklu sonrası Beylikler dönemi; yine Müslüman Türk'ün bugüne erişen eşsiz eserleri ile coğrafyanın gelin gibi süslendiği bir kültür, sanat, medeniyet dönemi oldu. Osmanlı ise coğrafyanın boyutlarının dünya ölçeğinde büyüdüğü, kıtaları kuşattığı, âleme nizam verilen, insanların dünya ve ahiret hayatlarının huzurla dolduğu, kelimelerle ifade edilemeyen altı asırlık kutlu bir zaman dilimini bize miras bıraktı. Her kemalin bir zevali vardı ve tahakkuk etti.

Cemil Meriç'ten dinleyelim: "Kıtaları ipek kumaş gibi keser biçerdik. Kelleler damlardı kılıcımızdan. Bir biz vardık cihanda, bir de küffar... Zafer sabahları kovalayan bozgun akşamları. İhtiyar dev, mazideki ihtişamından utanır oldu. Sonra utanç, unutkanlığa bıraktı yerini, "Ben Avrupalıyım" demeğe başladı, "Asya bir cüzamlılar diyarıdır." Avrupalı dostları acıyarak baktılar ihtiyara ve kulağına "Hayır delikanlı!" diye fısıldadılar, "sen biraz gelişmişsin."

Ve Hristiyan batının göğsümüze ilıştirdiği bu idam yaftasını, bir nişan-ı zişan" gibi gururla benimsedi aydınlarımız."

Ve şair Rıza Tevfik Bölükbaşı'na kulak verelim:

Vardım eşiğine yüzümü sürdüm,
Etrafını bütün dikenler almış.
Ulu mihrabında yazılar gördüm,
Kim bilir ne mutlu zamandan kalmış!

...
İslâm'ın bahtiyar bir zamanında
Âb-ı hayat varmış şadırvanında,
Şimdi harâb olan sâyebânında
Dem çeken kuşların ömrü azalmış.
...

Yeniden dirilmeyi Allahu Teâlâ'nın insan ve dünyanın yaratılışı, dünyanın sonlanması, ölüm sonrası insanın tekrar dirilmesi şeklinde aldık ya, işte o bize ilham verdi.

Dedik ki inançta, imanda kaybetmek, yok olmak yok. Bu şanlı medeniyetle yeniden dirilme imkânımız var, çünkü imanımız var.

Kurtuluş savaşı ile birlikte "yeniden dirildik", derildik, toparlandık. Maziye andık, evet ümitsizliğe düştüğümüz oldu, çelişkilerimiz oldu, kırılmalarımız, geri çekilmelerimiz oldu ve olacaktı. Ama Namık Kemal'in dediği gibi "fıtrat değişir sanma, bu kan yine o kandır!".

Yeniden toparlanıyoruz... Düşmanlarımız, saldıranlarımız, tuzak kuranlarımız oldu ve olmaya devam edecek. Maziden beri bize bel bağlayan gönül coğrafyamız yine bizden medet bekliyor, dua ediyor.

Bir gün yine doludizgin atlarımızla
Yerden yedi kat arşa kanatlandık o hızla

Cennette bugün gülleri açmış görürüz de
Hâlâ o kızıl hâtıra gitmez gözümüzde
(Yahya Kemal Beyatlı)

SEN VARSIN

Ali AĞIR

Gökyüzünde kanat çırpın
Dileğimde hep sen varsın
Her daim sevginle çarpan
Yüreğimde hep sen varsın

Cemre yüklü her bir bakış
Rengârenk çiçeklenir kış
İlmek ilmek, nakış nakış
Yüreğimde hep sen varsın

Arşa varır aşkın yolu
Bir nur sarar sağı solu
Neşe, huzur, umut dolu
Yüreğimde hep sen varsın

Dağların doruğunda kar
Gül yüzüne meftun bahar
Ey kahverengi gözlü yâr
Yüreğimde hep sen varsın

Yokluğun kaç yangına eş
Hasretin içimde ateş
Ufkumda batmayan güneş
Yüreğimde hep sen varsın

GÜNAH HASTALIĞININ REÇETESİ

Erhan ÇAMURCU

*Kuşkusuz namaz hayâsızlıktan
ve kötülükten meneder.
(Ankebut 45)*

*“Ey Müminler, hepiniz Allah’a tövbe edin!
Belki böylece korktuğunuzdan kurtulur,
umduğunuz elde edebilirsiniz.”
(Nur 31)*

*Bu ay Ramazan diye adlandırıldı
çünkü bu ay günahları temizler.
Hadisi-i Şerif)*

İnsan, yaradılışı gereği nisyana, gaflete ve günaha meyillidir. Dünya nimetleri nefse hoş gelir. Her ne kadar yaptıklarımızdan pişman olsak da nefsimiz her defasında ekin tarlasına kaçan öküzler gibi yularını koparır, kendini dünya tarlasına atar. Cenâb-ı Hakk elbette kulunu bilir. Bu nedenle tövbe kapısı kıyamete dek açıktır. Peygamber Efendimiz (sav) bir hadisinde şöyle buyuruyor: “Eğer siz günah işlemeseydiniz, Allah sizi helak eder ve yerinize, günah işleyip, peşinden tövbe eden kullar yarattırdı.” Bu hadis, Et-Tevvab ismi şerifinin tecellisinin müjdesidir. Şüphesiz O, tövbeleri çokça kabul edendir. Buradaki ölçüt kulun tövbesinde samimi olması ve günahlara dönmemeğe azmetmesidir. Yoksa, her defasında günah işleyip “Ben pişman oldum!” demekle kurtulmuş olmaz. Tövbesinde yalancı çoban gibi olana Cenâb-ı Hakk da yüzünü dönüverirse ona artık kimsenin yardımı fayda etmez. Allah da kullarına tövbelerin en güzelini tavsiye ediyor.

Bedenin hastalıklarının tedavisi için birçok reçete olduğu gibi nefis hastalıklarının da tedavisi için çeşitli reçeteler yüzlerce yıldır İslam alimlerinin Müminlerin tedavisi için uygulanmıştır. Günah hastalığının reçetesini de Bâyezîd-i Bistâmî’nin bir kıssasından öğreniyoruz: “Bâyezîd-i Bistâmî Hazretleri ilâç yapmakta olan bir hekime rastlar ve hekime sorar: “Ey hekim! Sende benim hastalığıma da ilâç var mıdır?” Hekim cevap verir: “Hastalığın nedir?” Bâyezîd Hazretleri “Günah hastalığı” deyince hekim ellerini iki yana açarak “Ben günah hastalığının ilâcını bilmem.” der. O esnâda orada bulunmakta olan meczûb bir genç söze karışır: “Baba,

senin hastalığının ilâcını ben biliyorum.” Bâyezîd Hazretleri de sevinçle “Söyle ey delikanlı!” diyerek merakla dinlemeye başlar. Halkın meczûb gördüğü, ancak hakikatte ârif olan genç, günah hastalığının ilâcını şöyle târif eder: “On dirhem tövbe kökü ile on dirhem istiğfar yaprağı al! Bunları kalp havanına koy! Tevhid tokmağı ile döv! İnsaf eleğinden geçir! Gözyaşlarıyla yoğur! Aşk ve nedâmet fırınında pişir! Böylece oluşacak olan macundan her gün beş kaşık al; hastalığından eser kalmaz.” Bunları dinleyen Bâyezîd-i Bistâmî Hazretleri, içini çeker ve şöyle der: “Senin gibi âriflere mecnûn diyerek kendilerini akıllı sananlara eyvahlar olsun!”

Her reçete bir ilacı işaret etse de her ilacın bir kullanım talimatı olur. Peki bu günah hastalığının reçetesini nasıl uygulayacağız? Reçeteye sırayla bakalım. Neleri işaret ediyor tabip? Tedavi sürecinde doğru ilacı almak kadar ilacı doğru sırayla almak da önemlidir. Reçetede ilk ilaç, “On dirhem tövbe kökü ile on dirhem istiğfar yaprağı”. Sözlükte “İşlediği bir günahı ya da suçtan pişmanlık duyarak bir daha yapmamaya karar verme.” şeklinde tanımlanan tövbe ve “Tanrı’dan, suçlarının bağışlanmasını dileme” anlamına gelen istiğfar kelimelerinden yapacağız ilk ilacı. Dikkat edilirse “tövbe kökü” ve “istiğfar yaprağı” ifadeleri kullanılıyor. Yani tedavinin kökünde, temelinde tövbe olmalı. Kul, her şeyden önce işlediği günahlardan pişman olacak ve bir daha yapmamaya karar verecek. Ardından istiğfar, yani yalvarma gelecek. Yaprak, ağacın havadaki su taneciklerini alabildiği en verimli organıdır. Kul da istiğfar yaprağıyla Allah’ın rahmet taneciklerini toplayacaktır. Nitekim Allah, pek çok ayette “Allah’tan bağışlanma dileyin.” buyuruyor. Tövbe etmeden bağışlanma dilemek, ilaçların sırasını karıştırmak anlamına geleceği için faydadan ziyade zarar verir. Peki, tövbe kökü ile istiğfar yaprağını hangi kapta dövmek gerekir. Herkesçe malumdur ki her malzeme içine girdiği kabın tesirine de girer. Reçete burada kalp havanını işaret ediyor. Kalp havanında ve tevhid tokmağıyla dövülmeli bunlar. Peki, nedir kalp havanı ile tevhid tokmağı? Tövbe ve istiğfar gönülden yapılmalı, içine riya karışmamalıdır. “Kalpleri var, onunla aklediyorlar.” ayetinin sırrınca kalp havanı, Mü’min’in hakikati idrâk ettiği yerdir. Tevhid tokmağından kasıt ise günahları bağışlaya-

cak Allah'tan başka kimse olmadığını bildirmektedir. Kısaca günahkâr kul, işlediği günahı ve Allah'a asi gelmekten ötürü yalnızca Allah'a karşı pişmanlık duyarak işe başlayacak. Ayıplanma ya da kınanma korkusuyla tövbeye niyetlenmek, tevhid tokmağının elden düşmesine sebep olur ki o zaman da karışım istendiği gibi olmaz. Kul, tövbeyi dilinde gevelemek yerine kalbinden seslendirecek. Öyle bir seslendirecek ki duyuracak. Kendisine filanca zikri kaç defa çekeyim diye sorulan bir Allah dostu: "Evladım, bir kere 'Allah!' de ama duyur!" cevabını vermiş.

Buradan sonra iş, karışımı insaf eleğinden geçirmeye geliyor. İşlenen günahın âdilâne bir biçimde değerlendirilmesi ve tekrarı karşısında karşılaşılabilecek cezanın büyüklüğü iyice düşünülmeli. Peygamber Efendimiz (sav) "Günahından tam olarak dönüp tövbe eden, onu hiç işlememiş gibidir." buyuruyor. Günahlar, yukarıdaki reçetede yer alan insaf eleğinin üstünde kalırken altına süzülen karışım ise hiç günah işlememiş gibi olan kulu ifade ediyor. Elekten geçen günahsız kulun şükür gözyaşlarıyla bu karışımı yoğurur. Hamurun nimete dönüşmesi için mayaya ihtiyacı vardır. Yağmur suyunun yoğurt yapımında maya olarak kullanılması gibi gözyaşı da günahlardan kurtul-

mak isteyen kul için bir maya vazifesi görür. Ekmek nasıl ki taş fırında ateş karşısında piştikten sonra baş tacı edilirse, bu karışım da aşk fırınında, nedamet ateşinde pişiriliyor. Günahıtan pişman olmak yeterli değildir, salih amel işlemeye yönelik de şevk oluşması gerekir kulda. Kötü davranışların yerini iyileriyle değiştirmedikçe huyda güzellik kendini göstermez. Günahkârın günahlarından kurtulabilmek için kendine doğru aşk fırını bulması şarttır. Son olarak hazırlanan karışımın uygulanması da önemlidir. Günde beş vakit; gözden akacak samimi yaş, kalpte Allah'ın mağfiretine yönelik samimi bir talep, Allah'tan başkasının affını talep etmeyecek bir tevhid anlayışıyla kılınacak namaz sayesinde, yağmurdan sonra tertemiz olan sokaklar gibi kul da günahlarından kurtulup tertemiz olacaktır.

Aslında hepimizde bir tokmak var ama biz onunla dünya ocağında haz madeni dövüyoruz. Hepimiz gözyaşı döküyoruz ama kin ve haset hamuru yoğuruyoruz. Hepimizin bir fırını var ama hırs ve tamahkârlığımızı pişiriyoruz. Böyle olunca da şifa olmasını ümit ettiğimiz reçetelerden yalnızca yeni hastalıklar kalıyor bize.

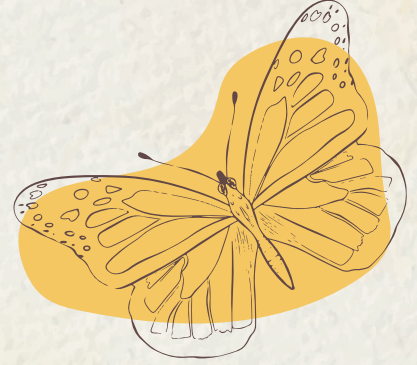

BARIŞ VE SEVGİ MANİFESTOSU

M. Nihat MALKOÇ

yetim bir çocuğun dizindeki yaralara merhemdir sevgi
yarının rüyasına gönüllü yatmaktır bugünden
gecenin karanlığında yıldızların düşünüyü görmektir
ağız dolusu gülen bir sahra çocuğunun içini serinletendir
umudu aşıl原因 bir annenin gözlerinden süzülen tuzlu sudur
bir kış uykusundan bir kuş uykusu çıkarmaktır
ağacın toprağı sımsıkı kavrayan köküdür sevgi

rengârenk bir kelebeğin bahar muştusudur barış
tenhalarda (kalab)alıklaşmaktır yarına öykünerek...
yüreklerle inen bir balyozun hızını kesen (y)eldir
savaşta ölen bir yiğidin teselliden aldığı paydır
demini efkârdan alan yeşil, esrik bir çaydır
yangının ortasında kalan bir mum kadar narin...
savaşlarda herkesin el verdiği bir can simididir barış

umuda koşan atların toynaklarında taşıdığı cevherdir sevgi
üzerine bulut giydirilmiş şehlâ güneştir
yitirilmiş günlerden arda kalandır besbelli
dar vakitlerde göklerden köklere indirilmiş bir inşirahtır
sade bir akşam kahvesinin koyu telvesidir
yarınlara umut mayalayan bir kaşık mâzidir
çileyle yoğrulan bir tohumun başak olma öyküsüdür sevgi

gözlerden taşan bir ışık huzmesidir barış
bir uzun havanın yürek delen nağmesidir boylu boyunca
bulunduğunda kaybedilen, kaybedildiğinde bulunandır
tekeden sağılan süt misalidir beyhude
bin ölümden bir hayat çıkarmaktır her nefeste
bir lokomotifin hızlandıkça kendisine uzak düşen dumanıdır
pir sultan abdal'ın ölümsüzlük manifestosudur barış

bir bektaşı'nın yüreğinde bir ömür büyüttüğüdür sevgi
bir işçinin alın terinin aynadaki yansı(ma)sıdır
kazanırken kaybedilen, kaybederken kazanılandır belki
bir annenin gamzelerinde bir ömür biriktirdiğidir
fırından yeni çıkmış bir somun ekmeğin sıca(klı)ğıdır
sonsuz kanat çırpan bir kuşun gümüş sesidir
bülbüle güllerle müzeyyen bağlar bağışlamaktır sevgi

ekin tarlalarında boy veren olgun bir başaktır barış
yüreklerin buz kestiği zemherilerde içimizi ısıtan
zifiri karanlıklarda göğümüzü ısıtandır
sımsıkı kenetlenmiş ellerin harı, gönüllerin baharındır
kanayan karanfillerin yarasına iyi gelendir kuşluklarda
cephedekilerin besleyip büyüttüğü bir tutam umuttur
harbi fırtınalarda sığınılan güvenli bir limandır barış

RENKLİ FASULYE ŞEKERLERİ (Öykü)

Nuri NARLI

Osman dede aksakallı, nur yüzlü, biraz boynu bükük; ama gururlu, eli öpülesi bir dedeydi. Köyde kendi halinde tarlada, bahçede çalışarak devam ettirirdi yaşamını. Sabahları erkenden kalkar, bahçeye iner, oradaki sebzelere küçük çapasıyla can suyu olurdu. Yorulduğunda kendi gibi sadece zamana yenik düşmüş koca çınarın altına oturur, şapkasını dizinin üzerine koyar, ak alnından tuzlara ve buzlara inat inen terini siler, gözleri örs olur, dalıp gidince zamanı burada çekişlerdi, iç çekerek.

Geri kalan zamanını da küçük bedenlerine isyan eden, kocaman yürekli köy çocuklarından bir avuç renkli fasulye şekerine satın aldığı duaları dinlemekle geçirirdi, umutluca. İşte, bu dualı gönüllerd, Osman dedenin umutlarının kaynağı.

Zaman böyle ilerlerken; biricik oğlundan gelen haberle yüklendi sırtına çocukluğunu, gençliğini, olgunluğunu, elveda dedi kocaman yürekli köy çocuklarına ve yorgunluğunu gölgesine attığı koca çınara. Yürüdü şehre inatla ve gururla.

Şehir biraz daha büktü boynunu Osman dedenin. Ama gururunu kimse bükemedi.

Osman dede şehre alışmakta zorlanıyordu. Çünkü orada ne canına su verdiği bahçesi, ne renkli fasulye şekeri dağıttığı çocuklar, ne de yorgunluğunu gölgesine attığı koca çınar vardı. Bütün bu özlemlerini gidermek için arada bir köyüne gider, dostlarını, akrabalarını, kocaman yürekli köy çocuklarını, koca çınarı ziyaret eder, tekrar dönerdi, her defasında, hüznlenerek.

Osman dede torunlarını da çok severdi. Şimdilik şehirde kendine tek teselli onlardı. Onlara dualar öğretir, küçük ve anlamlı hikâyeler anlatırdı, ak alınlı.

Alışıktı Osman dede erken kalkmaya, köylü yanıyla. Şehirde de erkenden kalkıyordu. Sabah namazını evin hemen yanı başındaki camide eda ediyordu. Diğer vakitlerde de kimseye kaptırmıyordu ön saftaki yerini. Namaz çıkışlarında caminin yanı başındaki bakkala uğruyor, renkli fasulye şekerleri alıyor, alnı gibi ak şalvarının cebine dolduruyordu onları. Oturuyordu bakkalın önündeki taburenin üstüne ve gözleri, yürekleri kocaman çocukları arıyordu, umutlarını yükleyeceği, küçücük bedenlerine. Sonunda bulmuştu Osman dede yitirmek üzere olduğu umutlarını.

Çünkü o gün bakkalın önünde oynayan çocuklardan biri düşmüş, başını yaralamıştı. Dayanabilir miydi Dede Osman bu acıya. Umutları yaralanmıştı onun da. Kırk büküm vaziyetinden kurtardı kendini ve kaldırdı çocuğu yerden, onun başını okşadı. “Adın ne?” diye sordu. İsmail dedi çocuk. Bir dua okudu ve bir avuç da renkli fasulye şekeri vererek dindirdi İsmail’in acısını. İsmail teşekkür etti Osman dedeye. Osman dede de, bana teşekkürü bir duayla edebilirsin dedi.

İsmail eve geldi. Olanları annesine anlattı. Renkli fasulye şekeri tadıyla. Annesinden bir de dua öğrendi. Ertesi gün, yaklaştı tabure üzerinde oturan Osman dedenin yanına. Okudu duasını İsmail’ce. Osman dede uzattı İsmail’e bir avuç renkli fasulye şekerini. Ve bir de fasulye tanesi karıştırdı şekerlerin arasına. Bunu da bahçeye dik dedi.

Artık o civardaki tüm İsmailer haberdardı, bir duaya satılan renkli fasulye şekerlerinden ve de içine katılan fasulye tanelerinden. Ne güzel bir alışverişti bu. Gönüllere tat veren ve yeşerten gönülleri. Tat katıyordu gönüllerine İsmailerin. Fasulye şekeri tadıyla okunan dualar. Yeşeriyordu bahçelere dikilen fasulye taneleri.

Osman dede heyecanla ve sabırsızlıkla bekliyordu. Bakkalın önünde oturduğu tabureden yeni İsmailer. İsmailer sıralanıyorlardı. Öne geçme telaşıyla incitmeden, kırmadan kimseyi. Onları bu telaşa iten sadece renkli fasulye şekerleri değildi tabi. Osman dededen erken nasiplenmekti sadece. Gururla.

Az sonra Osman dede başlardı dinlemeye İsmail’ce okunan duaları. Verirdi nasiplerine düşen dua karışımı renkli fasulye şekerlerini sahiplerine.

O gün yine sıralanmıştı İsmailer bakkalın önüne. Biraz bekleştikten sonra, içlerinden birisi sordu Dede Osman’ı bakkala. Dede Osman yoktu. Dede Osman önce şehre yürümüşü, şimdi de Hakk’a. Giderken de, çocuklara dua karşılığı dağıtılması için renkli fasulye şekerleri bırakmıştı. Çocuklar o gün, en güzel dualarını okudular. Avuçlarında renkli fasulye şekerleriyle.

Ve bahçelere dikilen fasulyelerin dalları, renkli şekerlere durdu o gün.

SEYR-İ ÂLEM KÖŞESİ

Fatma SÜMER

ASRIN BÜYÜK DEVRİMİ

Hem tarihin hem de edebiyatın en önemli unsurlarından biri olmuştur sözlü kültür. Birçok tarihi bilgi ve edebi değeri olan kültürel hikâye, efsane vb. şeyler dilden dile aktarılarak gelmiştir bugüne. Kıymetli babacığım da bizi

kıssalarla, hikâyelerle büyüttü.

Onun çocukluk dönemimde anlattığı hikâyeleri sadece kulağımla dinlemezdim ben, aynı zamanda yaşırdım da, o masumane çocuk ruhumla. O dönemlerde babamdan dinlediğim ve sonra da Kur'an kıssalarından hakikatini pekiştirdiğim bir kıssayı ve o kıssayla özdeşleşmiş bir mekânı anlatmak istiyorum sizlere ve yazıma şöyle diyerek başlamak istiyorum:

“Ateşe atılmadan önce İbrahim olmak gerek.”

Hız. İbrahim dediysek anlatacağım tarihi mekân da anlaşılmış olmalı. Evet, bu kez Halil-ür Rahman, yani Allah'ın dostu anlamına gelen sıfatla anılan Hız. İbrahim'e ateşin gülistan edildiği yerden bahsetmek istiyorum, Şanlıurfa'daki Balıklı Göl'den.

Bugüne kadar bir çok hikaye anlatılmıştır Balıklı Göl ile ilgili. En bilindik, en mâkul ve en tutarlı olanı, Kur'ânî bilgilerle de desteklenen Hız. İbrahim kıssasıdır, yani İbrahim'in ateşe atılma hikâyesi. Hemen hemen herkes bilir bu hikâyeyi ama biz yine de kısaca bahsedelim.

Balıklı Göl hikayesinin Babil Hükümdarı Nemrut ile Hız. İbrahim Peygamber arasında geçen olaylar sonucunda oluştuğuna inanılır. Nemrut bir gün rüyasında bir yıldız görür. Rüyasını yorumlayan yorumcular, o yıl dünyaya gelecek bir erkek çocuğunun putperestliği yok ederek hükümdarlığı kendisinin elinden alacağını söylerler. Bunun üzerine Nemrut, o yıl doğacak bütün erkek çocukların öldürülmesini emreder. Nemrut'un askeri olan Azer aynı zamanda bir put yapıcısıdır. Kısa bir süre sonra doğum yapacak olan eşini bir mağaraya götürür. Doğan çocuk İbrahim'dir ve babası onu öldürüleceği korkusuyla yetişkin bir genç olana kadar şehre getirmemiştir. Orada kaldığı sürece İbrahim, güneş, ay, yıldızlar,

kâinat ve yaratıcı hakkında çokça tefekkür etmiştir. Bu tefekkürler sonucunda ulaştığı gerçek, gücü her şeyin üstünde olan bir yaratıcının varlığıdır. Hız. İbrahim, büyüdüğünde babasının evine döner. Nemrut'un putlara taptığını ve halkını da buna zorladığını görür. Bunun doğru olmadığını halka anlatmaya başlar. Ancak Nemrut'un zalimliği ve korkusu yüzünden kimse onu dinlemez.

Hız. İbrahim'in içinde yaşadığı kabilenin senede bir gün toplanarak bayram yaptıkları bir günde, babası Âzer, Hız. İbrahim'e: “Sen de bugün bayram yapmak için bizimle gel.” der. Hız. İbrahim hastalığını mâzeret göstererek gitmez. Herkes bayram yerine gidine o puthaneye gider. Orada gümüş, bakır ve ağaçtan yapılmış putlar vardır. Önerine de, bereketlensin diye yemekler koymuşlardır. En iri put, altından bir tahtın üzerine oturtulmuş, sırma elbiseler giydirilip başına da taç koyulmuştur. Hız. İbrahim, büyük putun dışındaki putların hepsini balta ile kırar ve sonra da baltayı büyük putun boynuna asar. Akşam olunca kabile mensupları, bayram yerinden puthaneye döndüklerinde, gördükleri karşısında büyük bir şaşkınlık yaşarlar. Bu kötü haber çabucak Nemrut'a ulaşmıştır. Nemrut haberi alınca deliye döner. Hemen puthaneye gelir. Öfke ile orada toplanmış halka bu işi kimin yaptığını sorar. Hız. İbrahim, kolunda balta asılı olan putu işaret ederek, onun yapmış olabileceğini söyler. Nemrut daha da öfkelenerek baltayı eline alır ve: “Taştan yapılmış bir put bu işi nasıl yapabilir?” diye haykırır. Bunun üzerine Hız. İbrahim de: “Kendi yaptığınız taşlara nasıl inanırsınız? Hatta bu taşlardan kendilerini korumalarını nasıl beklersiniz? Eğer bu en büyük tanrı ise diğer putların kırılmasını nasıl önleyemez?” diye ardarda sorular sorar. Bu konuşma karşısında öfkeden çılgına dönen Nemrut, Hız. İbrahim'in yakılmasını emreder. O gün, ülkede ateş yakılması yasaklanır ve toplanan odunlarla benzeri görülmemiş büyüklükte bir ateş yakılır. Nemrut'un emriyle, Hız. İbrahim, Urfa Kalesi'nin burçlarına kurulan mancınıklarla ateşe atılır. Ancak Allah'ın mucizesiyle ateş suya, odunlar ise balığa dönüşür. Hız. İbrahim ise ateşin hemen yakınlarındaki gül bahçesine düşer. Hız. İbrahim'e inananlardan olan Nemrut'un kızı Zeliha, aynı zamanda Hız. İbrahim'e âşıktır da. O da, İbrahim Peygamber'in ardından kendini aşağıya atar. Zeliha'nın düştüğü yerde de Ayn Zeliha gölü meydana gelir. Mancınık olarak kullanıldığına ina-

nılan o iki sütun bugün hala ayakta. Hz. İbrahim ile ilgili bu bilgilerin bir kısmı efsanevi olsa da büyük oranda Bakara, Enbiya, İbrahim gibi sûrelerde anlatılan Kur'ânî bilgilerdir.

Bu bilgilerin ardından gelelim yine sıcak bir ağustos ayında gerçekleştirdiğimiz ziyaretten benim di-
mağında kalan izlenimlere...

Bu kutsal mekâna ulaştığımızda vakit öğleye yaklaşıyordu, mevsimin ise en sıcak dönemi. Güney yönünden mekâna girerken ferah ve yeşilliklerin hâkim olduğu bir bahçe karşıladı bizi. Bu güzel bahçeyi geçince zaman zaman birkaç basamaklı merdivenlerden inerek gölün başına ulaştık. Yaz mevsimi olmasından dolayı oldukça kalabalık bir ziyaretçi vardı. O kalabalığın arasından gölün şefkatle onca balığa yuva olma çabası ve ekisiyle artışıyla her biri bambaşka görgü, bilgi ve kültüre sahip insanlara sükûnetle, sabırla misafirperverliğini esirgememesi ayrı bir mânevî hâl yaşıyordu insana. İlk olarak hemen solumuzda 17'nci yüzyılda Urfa'da yaşamış Kâdirî tarikatına bağlı Şâzeli kolundan âlim bir zât olan Şâzeli Ali Dede Türbesi karşıladı bizi. Hemen bitişiğinde Halil-ür Rahman Câmî-i yıllara direnmişliğin vakarıyla hem tarihin derinliklerine çekiyor, hem de huzur dolu mânevî bir iklimin kollarıyla sarıveriyor ruhumuzu.

Tabii bu mânevî havayı bozan olumsuzluklar da oluyor arada. Ortamın maneviyatını, umumî bir ziyaret mekanını olduğunu akledemeyen, kendilerini merada zanneden yurdum insanı... Bütün bu olumsuzluklara neyse diyerek devam ediyoruz ziyaretimizi.

Gölün kuzey yönünden başlayarak doğusuna doğru dolanan oldukça estetik, işlemeli, kemerli sütunlar âdeta görsel bir şölen sunuyor bize. Sütunların arasına yerleştirilen 1736 yılında Rakka Valisi Rıdvan Ahmet Paşa tarafından yaptırılmış Rızvâniye Camii, gölün maneviyatını tarihsel bir estetikle taçlandıran harikulade bir eser olarak seyrine doyum-suz bir manzara sunuyor ziyaretçilerine. Yine bu camiinin ön tarafında ferah bir bahçe ve manevî dokusuna uygun inşâ edilmiş dükkânlar da bir bütünlük oluşturuyor âdeta.

Bu muazzam mekânı ziyareti sonlandırırken düşünceler dolanmaya başlıyor yine zihnimin dar sokaklarında... İbrahim'in Hakk'a olan imânı ve teslimiyeti yoksa, ateşin her türlü yakar insanı. Babamın anlattığı hikâyeyi dinlerken ben de hep İbrahim gibi olmak isterdim çocukken. Kötülerin ve kötülüklerin karşısında dimdik durmak, buna karşın beni cezalandırmak isterlerse, ateşe atsalar bile Hakk'a olan teslimiyetin karşılığı olarak yanmamak... Ama öyle olmuyor tabii. Büyüklerimizin "Âhir zaman" diye

adlandırdığı günümüzde insan ateş olmadan da yanıyor. Gönül, İbrahim olmayınca yanmak da kaçınılmaz oluyor elbette. Oysa İbrahim kötülüğe, yanlış inanca ve kendilerini tanrı ilan eden bu inancın fikir öncülerine tek başına karşı gelmişti. Bir başkaldırıydı bu, bir protesto, asrında yapılabilecek büyük bir devrim. Devrim demişken aklıma geldi. Anne babası ayrılmış, psikolojisi oldukça kötü bir öğrencim vardı üç beş sene önce. Bir gün sınıfta telefon istedi ben-den. Neden istediğini sordum. "Bir şey araştırmak istiyorum." dedi. "Özel değilse birlikte araştıralım mı?" dedim. "Tabii ki. Özel değil hocam." dedi. Ben ne araştıracağını merak içinde beklerken, Che Guevara yazdı arama motoruna. Neden onu araştırdığını sordum, ne düşündüğünü merak etmiştim. "O büyük bir adam, özgürlük savaşçısı hocam." dedi. O an suçluluk duygusu ve hüznü kapladı içimi. Bu çocuklara karşı görevimizi yapamamanın suçluluğu, bir neslin dimağının ve ruhunun nasıl çalındığının hüznü... Bizler Hz. İbrahim'in gösterdiği bu büyük cesareti ve kendini tanrı ilan Nemrut'un sistemine karşı yaptığı köklü devrimi anlatmadık çocuklarımıza. Fatih Sultan Mehmed'in çağ açıp çağ kapatan nasıl bir lider, nasıl bir öncü olduğunu aktarmadık neslimize. Peygamberimiz (s.a.v)'in tek başına yola çıkarak, bir toplumun inancından kültürüne, örfünden alışkanlıklarına her şeyini değiştirmesi ve bu değişikliklere 1450 yıla yaklaşmasına rağmen hâlâ ilk günkü gibi sahip çıkılmasının nasıl büyük bir devrim olduğundan habersiz büyüttük yavrularımızı...

Bu mekânı çocuklarıma tanıtmış olmanın, mânevî değerinin derinliğini aktarabilmiş olmanın yüreğime serptiği ferahlıkla ayrılıyor, ağustos ayında Urfa'nın yakıcı iklimine bürünmüş İbrahim'e gülşen olan Balıklı Göl'ünden....

DİVAN KÖŞESİ

Recep HALİLOĞLU

Sevgili okur, bu sayımızda divan köşemize konusu aşk olan Ahmet Paşa'nın (d. 1426 - ö. 1497) "yazmı-şım" redifli gazeliyle devam ediyoruz. Bu şiirde epey zamandan beri unuttuğumuz mektup geleneğimizi de hatırlamış olacağız. Şiirlerimize, türkülerimize konu olmuş postacıların unuttuğu, bizim unuttuğumuz ucu yanık mektuplar çıkıp gitti hayatımızdan... Divan şiirine gönül veren siz okurlarımızla birlikte Ahmet Paşa'nın bu güzel gazelini anlamaya gayret edeceğiz.

Haydi buyurun gazelimizi birlikte okumaya başlayalım:

(Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün)

Ser-nâme-i muhabbeti cânâna yazmışım
Hasret risâlesin varak-ı cânâ yazmışım

Muhabbet mektubunun başlığına "Cananım" diye yazmı-şım.

Hasret mektubunu can yaprağına yazmışım.

Ahmet Paşa'nın bu şiiriyle mektuplu günleri hatırladık tekrar. Ahmed Paşa'nın yaşadığı devri de düşünürsek sevgililer arasındaki tek haberleşme vasıtası o çağda mektuptur. Yakın zamana kadar da bu böyleydi. Teknolojinin artık cebimize kadar girdiği, genel ağ kullanımının yaygınlaşmasıyla aslında bir edebi tür olan mektup da unutuldu. Mektupla birlikte birçok incelik de unutulup gitti. Yeni nesil artık mektup yazmayı pek bilmese de eskiler bilirler: Her mektup bir hitap bölümüyle başlar. İnsanın en sevdiği olunca iş başka bir hal alır tabii ki. O vakit en duygulu ve özel seçtiğimiz kelimelerle hitap ederek başlarız mektuba. Hatta mektubu kaleme alan sevdiğine duyduğu özlemle gözyaşı dökerek halini arz eder ve bu gözyaşı izleri mektuba damlar. Ahmet Paşa da sevdiği için kaleme aldığı mektubun hitap bölümüne "cananım" diye yazdığını belirtiyor gazelin ilk mısrasında ve ona olan derin muhabbetini izhar ediyor. Bu sıradan bir mektup değildir, şaire göre can yaprağına yazılan bir mektuptur. Can, sevgilinin muhabbetiyle ve özlemiyle dolu olduğu için de bu mektuba hasret mektubu diyor. Bu beyitten şairin sevgiliye duyduğu derin özlemi anlatan bir mektup yazdığını anlıyoruz.

Nâlişlerini derd ile bîçâre bülbülün
Bâd-ı sabâ eliyle gülistâna yazmışım

Çaresiz bülbülün dert ile iniltilerini,
Seher yeli eliyle gül bahçesine yazmışım.

Bizim geleneksel şiirimizde en fazla işlenen konulardan birisidir aşk. Aşk macerası daha çok gül ve bülbül üzerinden anlatılır bizim edebiyatımızda. Şiirlerinde gül ve bülbülden bahsetmeyen şairimiz yoktur bizim. Bu beyitte şairin haber verdiği çaresiz bir bülbülün iniltilerini duyuyoruz. Şair de dertli bülbül misali âşıktır ve aşk derdiyle inlemektedir. Bülbülün dilinden kendi ahvalini anlatır. Bu iniltilerini seher yeliyle gül bahçesine gönderir ki belki vefasız sevdiği onun bu ahına merhamet eder de onu duyar, aşkına karşılık verir.

Zülfün hikâyetini gönülde misâl edüp
Gam kıssasını levh-i perîşâna yazmışım

Saçının hikâyesini gönülde örnek edip,
Gam macerasını dağınık kâğıda yazmışım.

Şairin gönlü aşk derdiyle dağınık ve perişan halindedir. Tıpkı sevdiğinin saçı gibidir bu dağınıklık ve perişanlık. Gam macerasını yazdığı kâğıt da dağınık ve perişandır. Kâğıt aslında şairin kendisidir, gönlüdür. Bu dağınıklığın sebebi sevgilinin saçıdır zira o saçlar ki onu hayata bağlar. Sevgiliye duyulan muhabbettir âşığı ayakta tutan. Bundan dolayıdır ki dağınıklık ve perişanlık da aslında dağınıklık değildir âşık için. O kendini bu dağınıklıkta bulur ve bu sevgi ile yaşar. Aslında bu perişanlıktan da şikâyeti yoktur. Şikâyet gibi görünen bu hal aslında sevdiğine olan nazdır.

Resm etmişem gözümde hayâlini gûyiyâ
Nakş-ı nigârı sâgar-ı mercâna yazmışım

Güya hayalini gözümde resmetmişim,
Sevgilinin suretini mercandan yapılmış kadehe yazmışım.

Şair sevgilisinin hayalini gönlünde devamlı yaşatmakta ve onu bir an olsun hatırından çıkarmamaktadır. Sanki onun hayalini gözüne resmetmiştir, her

verde onu görmektedir. Onu çok özlemektedir. Ağlayıp gözyaşı dökmekten gözleri kıpkırmızı olmuştur. Onun için de mercandan yapılmış kırmızı renkli kadehe sevgilisinin resmini çizmiştir.

***Tâb-ı ruhunla sûzunu yazarken Ahmed'in
Şevkinden odlara düşüben yana yazmışım***

*Ruhunun ışıltısıyla yanışını yazarken Ahmed'in,
Parıltınla ateşlere düşerek o an yana yazmışım.*

Şair, Ahmed'in aşk derdiyle gönülden yanışını, sevgilinin ruhunun ışıyla anlatayım derken az kalsın o kıvılcımla kendisinin tutuşup yanacağını söylüyor. Şair burada Ahmed'in kendisidir ama kendisini soyutlayarak, olayın dışında tutarak anlatmayı tercih etmiştir. Aşk derdi yakıcıdır, onun kıvılcımı düştüğü yeri alevlendirir. Şair, sevgiliye yazdığı mektubun cevabını heyecanla beklemektedir. Bu da işin ayrı bir yönüdür. Bir umut ki cevabı gelir bu mektubun. Bu umuttur âşığı diri tutan. Çünkü o, sevdiğinden asla ümidinin kesmez.

BİR GÜNÜN SONUNDA ARZU

Yorgun gözümün halkalarında
Güller gibi fecr oldu nümâyân,
Güller gibi.. sonsuz, iri güller
Güller ki kamıştan daha nâlân;
Gün doğdu yazık arkalarında!

Altın kulelerden yine kuşlar
Tekrârını ömrün eder i'lân.
Kuşlar mıdır onlar ki her akşam
Âlemlerimizden sefer eyler?

Akşam, yine akşam, yine akşam
Bir sırma kemerdir suya baksam
Üstümde semâ kavs-i mutalsam!

Akşam, yine akşam, yine akşam
Göllerde bu dem bir kamış olsam!

Ahmet HAŞİM